

Ljudska

PRAVICA

«LJUDSKA PRAVICA»
USTANOVLJENA 5. OKTOBRA
1934 # MED NARODNOOSVO-
BODILNO BORBO JE IZHA-
JALA KOT 4-DNEVNIK IN
TEDNIK OD OSVOBODITVE
DO 1. JUL. 1961 KOT DNEV-
NIK. NATO PA KOT TEDNIK
OD 1. JUNJA 1963 IZHAJA
V REDAKCIJSKI POVEZANO-
STI Z «BORBO»

Leto XXI. Štev. 146
GLAVNI IN ODGOVORNI
UREDNIK
IVAN SINKOVEC
UREJA UREDNIŠKI ODBOR
List izhaja vsak dan razen
petka. # Cena 10 dinarjev

NA JUBILEJNEM ZASEDANJU GENERALNE SKUPŠČINE OZN

Majhne dežele terjajo univerzalnost OZN in demokratično ureditev Varnostnega sveta

San Francisco, 22. jun. (Reuter) — Na sinočnji tretji seji Generalne skupščine OZN se je zvrstilo nekaj nadaljnjih glavnih delegatov z govori o pomenu in vlogi OZN ter o sodelovanju njih dežel v tej mednarodni organizaciji.

Izraelski veleposlanik v Washingtonu Aba Eban je izjavil, da je izrazil posebno navdušenje nad pravilno proslavo 10-letnice OZN. Sedenje sodelovanje Izraela v San Franciscu, je dejal, »pomeni zgodovinsko dejanje, ki ponazarja našo obnavljanje moči židovskega ljudstva, ki se je zdaj dvignilo na

raven človeškega dostojanstva.«

Novozelandski predstavnik v OZN Leslie Monroe je izrazil pričanje, da je odločitev, da bodo o položaju v Formoski ožini razpravljali v Varnostnem svetu, prispevala k dejanskemu prenehanju sovražnosti na tem področju.

Pakistanski delegat je izjavil, da bi bilo treba Ustanovno listino OZN spremeniti tako, da bi omogočila širše debate, posebno o kolonialnih vprašanjih. Priporočil je tudi, naj bi Generalna skupščina OZN vsaki dve leti zasedala na drugem področju sveta, da bi bili tako diplo-

mati bliže problemom, ki jih obravnavajo.

Oba govornika sta se izrekla za univerzalnost OZN in podprla napore za razorožitev in mednarodno sodelovanje na področju uporabe atomske energije v mirnodobne namene. Pozdravila sta tudi bližnjo konferenco ministrskih predsednikov štirih velesil, kot znamenje upanja in oživiljanja duha Ustanovne listine OZN.

Haitski zunanji minister Zefirin Mokler je opozoril na potrebo, da bi Varnostni svet deloval »bolj smotno in demokratično«. Manjše dr-

žave, je pripomnil, morajo doseči povečanje števila nestalnih članov Varnostnega sveta.

Grški veleposlanik Melas je pozval delegate, naj se zavzamejo za sprejem novih članov v OZN in zahteval odstranitev vseh ovir, ki se postavljajo skupnemu cilju, da bi OZN konkretno postala univerzalna organizacija vseh dežel sveta.

Delegaciji Zvezne skupščine hosta obiskali ZSSR in Zahodno Nemčijo

Beograd, 22. jun. (Jugopress). Jugoslovanska parlamentarna delegacija, ki bo štela 17 članov, bo obiskala Sovjetsko zvezo konec julija ali v začetku avgusta, medtem ko bo druga delegacija Zvezne ljudske skupščine v drugi polovici septembra odpotovala v Zahodno Nemčijo na obisk.

Člane obeh delegacij bodo doleteli v začetku julija na zasedanju Zvezne ljudske skupščine. V parlamentarnih krogih sodijo, da bo delegacija, ki bo obiskala Zahodno Nemčijo, vodil predsednik Zvezne ljudske skupščine Moša Pijade.

Delegacija zahodnonemškega parlamenta, ki je minuli mesec obiskala Jugoslavijo, je vodil predsednik Zveznega zbora Gerstenmaier.

Vabilo iz Madžarske

Beograd, 22. jun. (Jugopress). Predsednik madžarskega parlamenta Sandor Ronaj je poslal pismo predsedniku Zvezne ljudske skupščine Moši Pijadi, v katerem vabi jugoslovansko parlamentarno delegacijo na prijateljski obisk na Madžarskem.

Pismo predsednika Ronajja je izročil 21. junija Moši Pijadi madžarski poslanik v Beogradu Sandor Korinsky.

Predsednik Pijade se je zahvaljal za povabilo ter rekel, da bo težko, da bi letos jugoslovanski parlamentarci obiskali Madžarsko, ker je že dogovorjeno, da bodo delegacije jugoslovanskega parlamenta obiskale več drugih dežel. Vendar je predsednik Pijade opozoril na možnost, da bi do tega obiska prišlo prihodnje leto.

ODSTOP SCELBOVE VLADÉ

Razdor v vrstah demokristjanov - Gronchi išče mandatorja za sestavo vlade

Rim, 22. jun. (AFP). Italijanski ministrski predsednik Scelba je danes odstopil. O tem je obvestil predsednika republike Gronchia. Pred tem je davil še sklical sejo vlade, na kateri je ministrom sporočil sklep demokristanskega vodstva, da ne bo več podpiralo akcije za preobnovo vlade, in nato predlagal odstop kabineta. Do odstopa je dokončno prišlo zato, ker so tudi republikanci izjavili, da ne bodo glasovali za rekonstruirano Scelbovo vlado.

Predsednik republike Gronchi se je že popoldne začel posvetoovati s predstavniki strank, da bi izbral mandatorja za sestavo nove vlade.

Medtem se je v demokristanski stranki raznel boj med posameznimi skupinami glede tega, kakšna naj bi bila sestava nove vlade. Pellova in Gonellova desnica zahtevata, naj bi postavili enostrankarsko demokristansko vlado, usmerjeno na monarhistično stran, tako da bi dobila njene glasove. Center predlaga obnovo štiristrankarske koalicije, toda tokrat pod Vanonijevim vodstvom in ne pod Scelbovim, levčarske skupine pa so predlagale dvojce: ali tristrankarsko vlado s pomočjo demokristjanov, socialistov in republikancev, ki bi jo podpirali tudi Nennijevi socialisti, ali pa enostrankarsko demokristansko vlado z levim socialnim programom, ki bi prav tako pritegnila glasove nennijevcev. Takšni vladi bi naj predsedovala predsednik demokristanske stranke Zolli ali njen tajnik Fanfani.

Odstop Scelbove vlade so med demokristjani sprejeli z zadovoljstvom le desničarske skupine. Ko-

trjujejo, da bodo v komunikaciji poudarili, da se obe deželi pridružujeta načelom mednarodne aktivne koeksistence, ki sta jih lani izrazila Nehru in Ču En Laj v delhijski deklaraciji.

Pred desetimi leti v San Franciscu: Slovesno podpisovanje Ustanovne listine OZN

Zaključni razgovori v Moskvi

Nehru bo danes na obisku v Varšavi

Moskva, 22. jun. (Reuter). Indijski ministrski predsednik Nehru je danes obiskal sovjetsko atomsko električno centralo. Trdijo, da je ta centrala z zmogljivostjo 5000 kWh prva te vrste na svetu. Zgradili so jo nedaleč od Moskve. Nehru si je centralo ogledal skupaj s svojim spremljevalcem v indijskem veleposlanikom v Moskvi.

Predstavnik veleposlaništva je davil sporočil, da so odpovedali kosilo v veleposlaništvu, prirejeno na čast Nehruju in poslanikom držav Britanske skupnosti, ker se bo Nehru vrnil s poti tik pred razgovori s sovjetskimi voditelji. Nehru se je dejansko šele popoldne spet vrnil v Moskvo. Kmalu nato se je sestel z ministrskim predsednikom Bulganiom in drugimi sovjetskimi voditelji. To je bil njih poslednji uradni razgovor v Moskvi. Jutri odpotuje Nehru v Varšavo. Se pred njegovim odhodom bo objavljen komunikat o obisku. Za-

Ukaz o proglasitvi splošnega zakona o ureditvi občin in okrajev

Beograd, 22. junija (Tanjug). Predsednik republike Josip Broz Tito je izdal na podlagi čl. 71 t. 2 Ustavnega zakona ukaz o proglasitvi splošnega zakona o ureditvi občin in okrajev, ki ga je sprejel Zvezni svet Zvezne ljudske skupščine na svoji seji 16. junija. Kot smo že poročali, je s tem zakonom določen položaj občin in okrajev in zagotovljena pravna podlaga za ustanovitev novih okrajev in občin do izdaje zveznega zakona o samoupravljanju v občinah in okrajih.

Koča Popović o uspehih OZN

in o njenih perspektivah v vzdušju občega pomirjenja

San Francisco, 22. jun. (Tanjug) — Na današnji seji svečanega zasedanja ob desetletnici ustanovitve OZN, je imel državni sekretar za zunanje zadeve Koča Popović naslednji govor:

»Zbrali smo se, da proslavimo desetletnico OZN. Vse nas navdaja upanje, da bo današnji datum ne samo zaključek prve dekade v razvoju naše organizacije, temveč tudi začetek nove in boljše faze v odnosih med državami. Da bi naša organizacija mogla delovati v tem smislu, je naravno, da se moramo razumeti značaj in mednarodna organizacija, ki so ustanovili predstavniki miru in dobrot sveta pred desetimi leti v San Franciscu, je ustrezala vroči želji človeštva.

Ta politika bi se neogibno razvijala od politike, ki je prevladovala zadnja leta. Sicer pa že lahko razumemo, kako se kaže na delu. Njena zahteva je samo doseganja uporaba načel in metod, ki jih priporoča Ustanovna listina. Ta načela so predvsem spodbujanje politične neodvisnosti in suverene enakosti držav, pravica narodov do samoodločbe, prepoved kakršnekoli agresije ali kazenjske kolektivne vmešavanja v notranje zadeve drugih dežel, reševanje mednarodnih problemov z mirnimi in konstruktivnimi sredstvi. Njena metoda je metoda sodelovanja vseh dežel, velikih in malih, ne glede na njihov politični in socialni sistem, sodelova-

nje v vseh stvareh na temelju popolne enakosti. Njena atmosfera je atmosfera zaupanja, atmosfera vzajemnega razumevanja.

Vzpostaviti zaupanje, to je najnujnejša naša naloga. Mi dobro vemo, da med hladno vojno nakopičeno nezaupanje ne more izginiti od danes na jutri, zlasti če je obteženo z ideološkimi elementi, ki stremijo za tem, da nasprotjem, plodu tako imenovane blokovske politike pripisujejo absoluten in nepomirljiv značaj.

Ce nam bo v prizadevanjih za zблиžanje različnih ali nasprotnih gledišč uspelo vzpostaviti vzdušje

zaupanja, bomo to izboljšanje hitro občutili in nam bo s svoje strani olajšalo rešiti še nerešene probleme, ki so stalni vir trenj in sumničenj.

Zato se je treba izogibati vsakršnega dejanja, ki bi utegnilo zavreti vzpostavitev medsebojnega zaupanja in storiti vse za rešitev problemov, ki jih dejansko lahko rešimo.

Vzemimo za primer vprašanje zmanjšanja oborožitve, ta tako pomemben in morda bistven element splošnega problema miru in varnosti. Zbliževanje gledišč, ki

(Nadaljevanje na 5. strani)

Molotov bo predlagal

sprejem novih članov v OZN

San Francisco, 22. jun. (Reuter). Sovjetski zunanji minister Molotov je priredil včeraj kosilo na čast zunanjim ministrom nekaterih evropskih in drugih dežel. Na kosilu so bili zunanji ministri Jemena, Saudove Arabije, Danske, Nizozemske, Luksemburške in Švedske.

Sinoči je bil britanski zunanji minister Macmillan na vladnostnem obisku, ki je trajal 90 minut.

V poučenih britanskih krogih pravijo, da sta govornika o bližnji ženevski konferenci. Sporazumelata se, da konferenca ne sme služiti propagandnim namenom in

da morajo ministrski predsedniki štirih velikih sil iskreno dognati možnosti za vzpostavitev trajnega mira.

Po tem razgovoru je Macmillan večerjal s Pinayjem in Dullesom.

Molotov pa se je pozno zvečer sestel še s perujskim veleposlanikom Belaundo, ki je predsednik komisije OZN za dobre uslugе. Ta komisija se ukvarja s sprejemom novih članov v OZN. Razgovor je trajal tri četrt ure. Po sestanku je Belaundo izjavil, da je Molotovu razložil položaj v komisiji. Izrazil je upanje, da bo na poslednji vprašanje sprejema novih članov premejneno z mrtve točke. V poučenih krogih izjavljajo, da je Molotov na novo predlagal sprejem Avstrije, Italije, Finske, Madžarske, Bolgarije in Romunije v OZN. Doslej je 21 dežel zaprosilo za sprejem v OZN. Doslej se je SZ zavzemala za to, naj bi sprejeli v OZN hkrati 14 dežel. Zdal pa je Molotov predlagal še šest dežel. Trdijo, da je izrazil pripravljenost razširiti ta predlog tudi na Japonsko, ko bo sklenila mirovno pogodbo s Sovjetsko zvezo. Nekateri krogi izjavljajo, da je Molotov izrazil pripravljenost, da pa sedaj še ne predloži sprejema LR Mongolije in da tudi ne vztraja na predlogu o sprejemu Albanije v OZN.

Pomirjenje v Argentini

Delo po uradih, tovarnah, v trgovini in prometu spet normalno — Bivši mornariški minister zaprt — Katoliška akcija politično zapletena v upor

Buenos Aires, 22. jun. (AP) — Poveljstvo argentinske vojske je objavilo, da je umaknilo vojaške patrulje z mestnih ulic. V komunikaciji je dalje rečeno, da v deželi spet vlada »popoln mir«. Vojaške patrulje so križarile po ulicah, odkar se je začel upor.

Sestava argentinske vlade je ostala nespremenjena, in sicer po prejšnjim domnevam, da jo bodo preobnavili. Niti govora ni, da bi potrdili včerajšnje ameriške in angleške vesti, da bo Peronovo vlado kmalu zamenjala junta iz sedem do petih članov. V pristojnih krogih poudarjajo, da je netočna tudi vest, ki so jo razširili v tujini, češ da je Peronova vlada popoln odstopila.

Po nekaj dneh umika iz javnega življenja se je Peron spet pojavil. Uradni komunikaciji in tiskovne o več konferencah predsednika Perona z državnimi funkcionarji.

Položaj v Buenos Airesu je bil včeraj vsekakor normalnejši kot prejšnje dni. Trgovine so bile odprte, tovarne in javne ustanove so nadaljevale delo. Zdal je zaglasi odstranjujejo ruševine nastale ob nedavnem bombardiranju.

Predsednik republike Peron in obrambni minister Lucero po zadnjem uporu v Argentini

VREMENSKA NAPOVED

za četrtek, dne 23. junija
sončno vreme z delno oblačnostjo. V večernih urah bo popoldne predhodno povečala. Zlasi v alpskih predelih bodo popoldne krajkotrajne plohe. Temperaturna se bo dvignila.

Ali bo tržaški veleesejem letos izpolnil svojo ekonomsko nalogo?

(OD NAŠEGA SODELAVCA)

Tržaški veleesejem brez Jugoslavije in Avstrije ne bi bil veleesejem, pravijo Tržačani, ko si ogledujejo razstavne prostore obeh dežel v tržaški Palači narodov. Priznati je treba, da lahko povprečni obiskovalec vidi mnogokaj, česar ni bilo v jugoslovanskem niti v avstrijskem paviljonu, toda vsi ne vedo, da nosita teži — predvsem kar se resnosti tiče — prav ti dve državi.

Jugoslavija sodeluje na tržaškem veleesejmu že od vsega začetka, ko so bili prvi veleesejmi. Prostorji se na Pomorski plaži, v sicer prostorni zgradbi, ki pa ni mogla sprejeti niti desetine blaga, kar je razstavljeno sedaj za Senemim trgov. V sedmih letih, odkar prireajo tržaški veleesejmi in odkar na njem sodeluje tudi Jugoslavija, je bilo mnogo storjenega, da bi veleesejem zares posredoval med izdelki Srednje Evrope in ob Donavi na eni ter deželami prek oceana in Levanta na drugi. V mnogem so bili ti napori uspešni, čeprav je letos manj tržaj dežel na veleesejmu kakor lani. Kljub temu je tržaški veleesejem danes pomembna ustanova ne samo za tržaško gospodarstvo, temveč tudi za vse dežele, ki na njem sodelujejo.

Udeležba jugoslovanskih podjetij

Jugoslovanski paviljon je letos zelo okusno urejen, kar je zahvala podjetja »Export-projekt« iz Ljubljane, ki že več let sodelujejo v urejanju jugoslovanske kolektivne razstave v Trstu ter zato že dragocene izkušnje. Čeprav je letošnja ureditev prostora skromnejša kot prejšnja, to obiskovalce ne moti, saj je funkcionalno urejena razstava, da podpira predvsem razstavljeno blago.

Na veleesejmu sodeluje letos 11 jugoslovanskih in izvoznih podjetij, po veliki večini v Palači narodov, medtem ko so lesna podjetja zbrana v posebnem paviljonu IV. mednarodne razstave Jugoslovanska kolektivna razstava v Palači narodov je bila urejena pod pokroviteljstvom Zvezne zunanjetrgovinske zbornice ter so v njej zastopana podjetja prehrambene industrije, umetne obrti, usnjarske in tekstilne industrije, elektroindustrije, rudniki itd.

V razliko nasproti prejšnjim letom zastopata jugoslovanska kolektivna industrija samo dve podjetji: kranjska kranjska in »Rade Končar« iz Zagreba, ki razstavljata tehnično opremo elektromotorje, teleme mehanike in ostali električni material. Čeprav teži jugoslovanski izvoz za povečanjem deleža gotovih izdelkov, je letošnje veleesejmu še vedno pomemben pretok na surovinah, za kar se tiče rud, ter na prehrambeni industriji, predvsem na vinu, ki na tržaškem veleesejmu nima posebnega pomena.

V ostalem razstavljajo v tem paviljonu zelo lepe izdelke iz Avstrije, ki se vedno bolj uveljavljajo na tržaškem trgu, tovarni »Alpina«, podjetji »Kokor« in »Rukotvorine« pa izjemno lepe proizvode umetne obrti. Veliko pozornost zbujajo preproge, ki jih razstavlja vrsta podjetij iz Pirota, Subotice in od drugod.

Letošnja razstava lesa je uredila zagrebško podjetje »Export drvo« v sodelovanju s slovensko lesno in »Les Ljubljana«. V posebnem lesnem paviljonu je razstava nameščena na 40 kv. m odkritega in na 80

kv. m pokritega prostora. Razstavljene so razne vrste rezanege lesa. Izvoz jugoslovanskega lesa skozi Trst je znatno oteženo in razstavljajci hočejo dati poudarek predvsem končnim izdelkom, ki grede od pohištva do lesne galanterije.

Poleg tega so na veleesejmu prostoru postavljene še štiri kioski, v katerih prodajata »Slovenija-vino« in »Vino-export« iz Umaga izdelke prehrambene industrije, medtem ko prodaja ljubljanska Tobacna tovarna cigarete, »Ponišavlje-export« pa raznovrstne preproge.

Kaj pa rimski sporazum?

Teško je že zdaj reči, kakšen bo trgovski uspeh veleesej-

ma, čeprav zastopniki posameznih podjetij z zadovoljstvom opažajo naraščajoče zanimanje za njih blago. Nedvomno pa ovira sklepanje kupčij dejstvo, da tri dni po otvoritvi veleesejma še niso znani kontingenti za uvoz blaga v okviru veleesejma.

Resna ovira za bodoči razvoj trgovskih odnosov, katere bi moral veleesejem kot največja tržaška gospodarska manifestacija pospeševati, je tudi to, da se še ne izpolnjuje sporazum o trgovinskem prometu med Trstom in sosednjimi jugoslovanskimi področji (okrajji Nova Gorica, Sežana in Buje), ki je bil sklenjen ob istem času kot ostali gospodarski sporazumi med Italijo in Jugoslavijo (1. apr. t. l. v Rimu). Ta sporazum določa menjavo blaga v vrednosti 4,5 milijarde lir, tako da bi se podvojil doseženi obseg zamenjave. To bi se seveda muno pokazalo tudi na veleesejmu ter bi hkrati pomenilo pobudo za mnoga jugoslovanska podjetja, da bi v Trstu razstavila svoje proizvode.

DAN JUGOSLAVIJE NA TRŽAŠKEM VELESEJMU

Pogoji za posredovalno vlogo

Trsta v trgovini med Jugoslavijo ter Italijo in ostalim svetom

Trst, 22. jun. V okviru tržaškega veleesejma je bil danes dan Jugoslavije. V Trstu so ob tej priliki prispele generalni tajnik Zvezne zunanjetrgovinske zbornice Ivo Barbalid, predsednica Trgovinske zbornice LRS Mara Dermastja, inž. Miloš Vehovar, direktor ladjedelnice »3. maj« z Reke Jure Vukasović in drugi jugoslovanski gospodarstveniki, ki so si danes dopoldne ogledali razstavne prostore veleesejma.

Popoldne je bil v dvorani Palače narodov razgovor z novinarji. Generalni tajnik Ivo Barbalid je v uvodu ugotovil, da se gospodarski odnosi med Italijo in Jugoslavijo ugodno razvijajo, čeprav so še nekatere administrativne težave v odnosih med Trstom in bližnjimi jugoslovanskimi področji, za katere pa je upati, da bodo v nekaj dneh premagane. Razen tega upamo, je dejal, tudi na druge oblike gospodarskega sodelovanja, za kar govori že več konkretnih primerov tehničnega sodelovanja med jugoslovanskimi podjetji na eni strani ter Zruženimi jadranskimi ladjedelnicami in rafinerijo Aquilo na drugi.

Ivo Barbalid je poudaril, da je trgovina med Trstom in bližnjimi jugoslovanskimi področji v zadnjem času stalno padala ter je izrazil željo, da bi vse ovire čimprej odpravili ter da bi prišlo do vse bolj intenzivnih menjav. Jugoslavija ima interes, da bi bil Trst posredovalec med njo in Italijo, kar pa je odvisno tudi od njegove konkurenčne sposobnosti. Jugoslavija ima velik interes za razvoj trgovine med Trstom in bližnjimi področji in to velja tudi za številna tržaška industrijska in trgovinska podjetja. Zato bodo Jugoslavlani ukrenili vse, da se obmejni sporazum realizira.

Inž. Barbalid je pojasnil tudi nekatera specifična vprašanja, kot na pr. vprašanje jugoslovanske lesa na tržaškem tržišču, vprašanje splošnih trgovinskih odnosov med Italijo in Jugoslavijo itd.

Konferenco je zaključil predsednik veleesejma inž. Sospisio, ki je izrazil željo vseh tržaških gospodarstvenikov, da bi bil Trst dejanski postal posrednik med Jugoslavijo in Italijo.

Sprememba v ameriški vladi

Washington, 22. junija (AFP). Za novega obrambnega ministra je bil imenovan republikanec Wilber Brucker, nekdanji guverner in državni tožilec v Michiganu.

(OD STALNEGA DOPIŠNIKA)

Kairo, junija. Minilo je 61 let od dneva, ko je postal Sudan anglo-egiptovski kondominij, ki je pravzaprav pomenil oblast tujih gospodarjev nad bogato in izredno važno afriško deželo. Letos avgusta naj bi bilo konec obdobja, ki se je začelo z anglo-egiptovskim sporazumom februarja 1952. Avgusta bo namreč nehaj poslovati sedanji sudanski parlament, izvoljen približno pred dvema letoma, potem pa bo padla odločitev o stoletnem vprašanju usode Sudana — neodvisnosti ali enotnosti z Egiptom.

V Kairu so se začeli 8. junija anglo-egiptovski razgovori o ugotovitvi mednarodne komisije, ki naj bi nadzirala volitve v sudansko ustavodajno skupščino. Ti razgovori se razvijajo na podlagi določil člena 10 anglo-egiptovskega sporazuma iz leta 1952 in privedli naj bi do ustanovitve mednarodne komisije, v kateri bodo zastopani Sudan, Egipt, Velika Britanija in nekatere druge dežele. Na čelu tega mednarodnega telesa naj bi bil predstavnik neke nevtralne dežele, da bi zagotovil svobodno in nepristransko mednarodno nadzorstvo nad volitvami v sudansko ustavodajno skupščino.

V minulem prehodnem obdobju so 8 milijonov prebivalcev Sudana, več kakor kdajkoli prej, z raznih strani vprašali, kaj mislijo o bodočnosti svoje domovine. Egiptani so si na vse načine prizadevali, da bi dokazali, da je za Sudan edina in najboljša pot enotnost z Egiptom. Glavni argument egiptovskega ministra za Sudan Salaha Salema je bilo zmeraj vprašanje enotnosti Nilske doline in muslimanska solidarnost pet in pol milijona sudanskih muslimanov, živčih v severnih pokrajinah. Nil, ki se mu morate obe deželi zahvaliti za svojo rodovitnost in bogastvo in ki ju veže že stoletja, je že spel postal predmet razpraj.

Vsa državna uprava Sudana je bila od začetka anglo-egiptovskega kondominija l. 1889 do prehodnega obdobja v glavnem v rokah Angležev. Vsi guvernerji pokrajin, višji uradniki v Kartumu in ostalih delih dežele so bili Angleži. Načeloval jim je guverner, ki ga je imenovala vlada v Londonu. Za Sudance so bila določena samo najnižja mesta v upravi in vojski. Sudancem so odrekali sposobnost in zrelost, da bi lahko samostojno upravljali deželo.

Egiptovski vojaško gibanje je nedvomno hudilo Sudanu veliko pomoč, ko je s sporazumom iz leta 1952 dobil angleško privolitev v umik tujih čet, po zaključku prehodnega obdobja in »sudanzizacije« dežele. Sudanzizacija, to se pravi zamenjava angleških uslužbenec s Sudanci, je rodila izredne sadove.

PISMO IZ KAIRA

Sudan pred samoodločbo

(OD STALNEGA DOPIŠNIKA)

Kairo, junija. Minilo je 61 let od dneva, ko je postal Sudan anglo-egiptovski kondominij, ki je pravzaprav pomenil oblast tujih gospodarjev nad bogato in izredno važno afriško deželo. Letos avgusta naj bi bilo konec obdobja, ki se je začelo z anglo-egiptovskim sporazumom februarja 1952. Avgusta bo namreč nehaj poslovati sedanji sudanski parlament, izvoljen približno pred dvema letoma, potem pa bo padla odločitev o stoletnem vprašanju usode Sudana — neodvisnosti ali enotnosti z Egiptom.

V Kairu so se začeli 8. junija anglo-egiptovski razgovori o ugotovitvi mednarodne komisije, ki naj bi nadzirala volitve v sudansko ustavodajno skupščino. Ti razgovori se razvijajo na podlagi določil člena 10 anglo-egiptovskega sporazuma iz leta 1952 in privedli naj bi do ustanovitve mednarodne komisije, v kateri bodo zastopani Sudan, Egipt, Velika Britanija in nekatere druge dežele. Na čelu tega mednarodnega telesa naj bi bil predstavnik neke nevtralne dežele, da bi zagotovil svobodno in nepristransko mednarodno nadzorstvo nad volitvami v sudansko ustavodajno skupščino.

V minulem prehodnem obdobju so 8 milijonov prebivalcev Sudana, več kakor kdajkoli prej, z raznih strani vprašali, kaj mislijo o bodočnosti svoje domovine. Egiptani so si na vse načine prizadevali, da bi dokazali, da je za Sudan edina in najboljša pot enotnost z Egiptom. Glavni argument egiptovskega ministra za Sudan Salaha Salema je bilo zmeraj vprašanje enotnosti Nilske doline in muslimanska solidarnost pet in pol milijona sudanskih muslimanov, živčih v severnih pokrajinah. Nil, ki se mu morate obe deželi zahvaliti za svojo rodovitnost in bogastvo in ki ju veže že stoletja, je že spel postal predmet razpraj.

Vsa državna uprava Sudana je bila od začetka anglo-egiptovskega kondominija l. 1889 do prehodnega obdobja v glavnem v rokah Angležev. Vsi guvernerji pokrajin, višji uradniki v Kartumu in ostalih delih dežele so bili Angleži. Načeloval jim je guverner, ki ga je imenovala vlada v Londonu. Za Sudance so bila določena samo najnižja mesta v upravi in vojski. Sudancem so odrekali sposobnost in zrelost, da bi lahko samostojno upravljali deželo.

Egiptovski vojaško gibanje je nedvomno hudilo Sudanu veliko pomoč, ko je s sporazumom iz leta 1952 dobil angleško privolitev v umik tujih čet, po zaključku prehodnega obdobja in »sudanzizacije« dežele. Sudanzizacija, to se pravi zamenjava angleških uslužbenec s Sudanci, je rodila izredne sadove.

Zdaj so v Sudanu vsa važnejša mesta v rokah domačih ljudi, angleški strokovnjaki pa se umikajo s svojih položajev. Azharijeva vlada napenja vse sile, da bi pritegnila strokovnjake iz drugih dežel, in že se oglašajo stotine Indijcev in drugih, ki bodo s svojimi sposobnostmi pomagali organizirati gospodarstvo in upostaviti oblast nove države. Značilno je, da Sudanci ne žele pritegniti mnogo strokovnjakov iz egiptovskega dela Nilske doline.

Razen tega ima tudi vprašanje državne ureditve Egipta in Sudana in javnosti nedvomno odločilno vlogo. Iz Kartuma je slišati čedalje več glasov, da bi Sudanci želeli svoj parlament, za katerega se ne boje, da bi bil podkupljiv, saj Sudan še nima svojih tradicij, tudi ne slabih. Egipčani pa so po pravici nezaupljivi glede parlamentarizma na podlagi več strank, saj je takšen parlamentarizem v dobrih 20 letih pokazal svoje pravo lice nasprotnikov ljudstva in bivših korupcionizmov. Vse to povzroča nove nesporazume in vse to je po našem mnenju krivo, da je enotnost obeh dežel za zdaj zelo neverjetna. Vse kaže, da se tega čedalje bolj zavedajo tudi sedanji krmarji v Kairu, katerih gledišča so realistična.

Volitve za samoodločbo Sudana bodo nedvomno velik prispevek k zburjanju zavesti ostalih afriških narodov in piemen. Po svoji zemljepisni legi je Sudan važna afriško križišče in stopnja razvoja v tej deželi neogibno močno vpliva na vse sosedne in bolj oddaljene dežele tega nerazvitnega kontinenta, ki čedalje odločneje zahteva svoje pravice do življenja.

Zdravko Pečar

DANES PO SVETU

Nova poglavja

Pred desetimi leti so se zbrali v San Franciscu predstavniki 50 dežel, da bi ob koncu dobe, ki ga je zelo nazorno obeležila zmaga protihitlerjske koalicije v drugi svetovni vojni, odprli pota v novo obdobje miru in sodelovanja na svetu. Novo obdobje so začeli s podpisom Ustanovne listine OZN. To novo obdobje seveda ni moglo prineseti nekakšnega fantastičnega preporoda, v katerem bi se mednarodni odnosi v kratkem roku, tako rekoč iznenada v vsakem oziru spremenili, in sicer do skrajnih ugodnih posledic. Na svetu je namreč ostalo preveč protisilovij.

In vendar je bilo to obdobje novo, saj protisilovja, pa naj so se še tako razplamtela, niso rodila nove svetovne vojne katastrofe. Zasluga za to gre predvsem OZN in z njo je nekako povezano vse, kar je bilo v tem poglavju sodobne zgodovine najbolj razveseljujega in plodnega.

Danes pa se v San Franciscu sprejema nova obdobje. Nikoli v desetih letih ni bila tako močna volja mnogih narodov, da hočejo biti pošten in vztrajen boj za pravičen in trajen mir,« je rekel Eisenhower, ko je v ponedeljek naslovil svojo poslanico na svečano zasedanje OZN. To misel slišimo zdaj čedalje pogosteje z raznih strani. Predsednik ZDA je poudaril potrebo, da bi vsebina te nove dobe ne bila samo močik mnogih narodov, da hočejo biti pošten in vztrajen boj za pravičen in trajen mir,« je rekel Eisenhower, ko je v ponedeljek naslovil svojo poslanico na svečano zasedanje OZN. To misel slišimo zdaj čedalje pogosteje z raznih strani. Predsednik ZDA je poudaril potrebo, da bi vsebina te nove dobe ne bila samo močik mnogih narodov, da hočejo biti pošten in vztrajen boj za pravičen in trajen mir,« je rekel Eisenhower, ko je v ponedeljek naslovil svojo poslanico na svečano zasedanje OZN. To misel slišimo zdaj čedalje pogosteje z raznih strani. Predsednik ZDA je poudaril potrebo, da bi vsebina te nove dobe ne bila samo močik mnogih narodov, da hočejo biti pošten in vztrajen boj za pravičen in trajen mir,« je rekel Eisenhower, ko je v ponedeljek naslovil svojo poslanico na svečano zasedanje OZN. To misel slišimo zdaj čedalje pogosteje z raznih strani. Predsednik ZDA je poudaril potrebo, da bi vsebina te nove dobe ne bila samo močik mnogih narodov, da hočejo biti pošten in vztrajen boj za pravičen in trajen mir,« je rekel Eisenhower, ko je v ponedeljek naslovil svojo poslanico na svečano zasedanje OZN. To misel slišimo zdaj čedalje pogosteje z raznih strani. Predsednik ZDA je poudaril potrebo, da bi vsebina te nove dobe ne bila samo močik mnogih narodov, da hočejo biti pošten in vztrajen boj za pravičen in trajen mir,« je rekel Eisenhower, ko je v ponedeljek naslovil svojo poslanico na svečano zasedanje OZN. To misel slišimo zdaj čedalje pogosteje z raznih strani. Predsednik ZDA je poudaril potrebo, da bi vsebina te nove dobe ne bila samo močik mnogih narodov, da hočejo biti pošten in vztrajen boj za pravičen in trajen mir,« je rekel Eisenhower, ko je v ponedeljek naslovil svojo poslanico na svečano zasedanje OZN. To misel slišimo zdaj čedalje pogosteje z raznih strani. Predsednik ZDA je poudaril potrebo, da bi vsebina te nove dobe ne bila samo močik mnogih narodov, da hočejo biti pošten in vztrajen boj za pravičen in trajen mir,« je rekel Eisenhower, ko je v ponedeljek naslovil svojo poslanico na svečano zasedanje OZN. To misel slišimo zdaj čedalje pogosteje z raznih strani. Predsednik ZDA je poudaril potrebo, da bi vsebina te nove dobe ne bila samo močik mnogih narodov, da hočejo biti pošten in vztrajen boj za pravičen in trajen mir,« je rekel Eisenhower, ko je v ponedeljek naslovil svojo poslanico na svečano zasedanje OZN. To misel slišimo zdaj čedalje pogosteje z raznih strani. Predsednik ZDA je poudaril potrebo, da bi vsebina te nove dobe ne bila samo močik mnogih narodov, da hočejo biti pošten in vztrajen boj za pravičen in trajen mir,« je rekel Eisenhower, ko je v ponedeljek naslovil svojo poslanico na svečano zasedanje OZN. To misel slišimo zdaj čedalje pogosteje z raznih strani. Predsednik ZDA je poudaril potrebo, da bi vsebina te nove dobe ne bila samo močik mnogih narodov, da hočejo biti pošten in vztrajen boj za pravičen in trajen mir,« je rekel Eisenhower, ko je v ponedeljek naslovil svojo poslanico na svečano zasedanje OZN. To misel slišimo zdaj čedalje pogosteje z raznih strani. Predsednik ZDA je poudaril potrebo, da bi vsebina te nove dobe ne bila samo močik mnogih narodov, da hočejo biti pošten in vztrajen boj za pravičen in trajen mir,« je rekel Eisenhower, ko je v ponedeljek naslovil svojo poslanico na svečano zasedanje OZN. To misel slišimo zdaj čedalje pogosteje z raznih strani. Predsednik ZDA je poudaril potrebo, da bi vsebina te nove dobe ne bila samo močik mnogih narodov, da hočejo biti pošten in vztrajen boj za pravičen in trajen mir,« je rekel Eisenhower, ko je v ponedeljek naslovil svojo poslanico na svečano zasedanje OZN. To misel slišimo zdaj čedalje pogosteje z raznih strani. Predsednik ZDA je poudaril potrebo, da bi vsebina te nove dobe ne bila samo močik mnogih narodov, da hočejo biti pošten in vztrajen boj za pravičen in trajen mir,« je rekel Eisenhower, ko je v ponedeljek naslovil svojo poslanico na svečano zasedanje OZN. To misel slišimo zdaj čedalje pogosteje z raznih strani. Predsednik ZDA je poudaril potrebo, da bi vsebina te nove dobe ne bila samo močik mnogih narodov, da hočejo biti pošten in vztrajen boj za pravičen in trajen mir,« je rekel Eisenhower, ko je v ponedeljek naslovil svojo poslanico na svečano zasedanje OZN. To misel slišimo zdaj čedalje pogosteje z raznih strani. Predsednik ZDA je poudaril potrebo, da bi vsebina te nove dobe ne bila samo močik mnogih narodov, da hočejo biti pošten in vztrajen boj za pravičen in trajen mir,« je rekel Eisenhower, ko je v ponedeljek naslovil svojo poslanico na svečano zasedanje OZN. To misel slišimo zdaj čedalje pogosteje z raznih strani. Predsednik ZDA je poudaril potrebo, da bi vsebina te nove dobe ne bila samo močik mnogih narodov, da hočejo biti pošten in vztrajen boj za pravičen in trajen mir,« je rekel Eisenhower, ko je v ponedeljek naslovil svojo poslanico na svečano zasedanje OZN. To misel slišimo zdaj čedalje pogosteje z raznih strani. Predsednik ZDA je poudaril potrebo, da bi vsebina te nove dobe ne bila samo močik mnogih narodov, da hočejo biti pošten in vztrajen boj za pravičen in trajen mir,« je rekel Eisenhower, ko je v ponedeljek naslovil svojo poslanico na svečano zasedanje OZN. To misel slišimo zdaj čedalje pogosteje z raznih strani. Predsednik ZDA je poudaril potrebo, da bi vsebina te nove dobe ne bila samo močik mnogih narodov, da hočejo biti pošten in vztrajen boj za pravičen in trajen mir,« je rekel Eisenhower, ko je v ponedeljek naslovil svojo poslanico na svečano zasedanje OZN. To misel slišimo zdaj čedalje pogosteje z raznih strani. Predsednik ZDA je poudaril potrebo, da bi vsebina te nove dobe ne bila samo močik mnogih narodov, da hočejo biti pošten in vztrajen boj za pravičen in trajen mir,« je rekel Eisenhower, ko je v ponedeljek naslovil svojo poslanico na svečano zasedanje OZN. To misel slišimo zdaj čedalje pogosteje z raznih strani. Predsednik ZDA je poudaril potrebo, da bi vsebina te nove dobe ne bila samo močik mnogih narodov, da hočejo biti pošten in vztrajen boj za pravičen in trajen mir,« je rekel Eisenhower, ko je v ponedeljek naslovil svojo poslanico na svečano zasedanje OZN. To misel slišimo zdaj čedalje pogosteje z raznih strani. Predsednik ZDA je poudaril potrebo, da bi vsebina te nove dobe ne bila samo močik mnogih narodov, da hočejo biti pošten in vztrajen boj za pravičen in trajen mir,« je rekel Eisenhower, ko je v ponedeljek naslovil svojo poslanico na svečano zasedanje OZN. To misel slišimo zdaj čedalje pogosteje z raznih strani. Predsednik ZDA je poudaril potrebo, da bi vsebina te nove dobe ne bila samo močik mnogih narodov, da hočejo biti pošten in vztrajen boj za pravičen in trajen mir,« je rekel Eisenhower, ko je v ponedeljek naslovil svojo poslanico na svečano zasedanje OZN. To misel slišimo zdaj čedalje pogosteje z raznih strani. Predsednik ZDA je poudaril potrebo, da bi vsebina te nove dobe ne bila samo močik mnogih narodov, da hočejo biti pošten in vztrajen boj za pravičen in trajen mir,« je rekel Eisenhower, ko je v ponedeljek naslovil svojo poslanico na svečano zasedanje OZN. To misel slišimo zdaj čedalje pogosteje z raznih strani. Predsednik ZDA je poudaril potrebo, da bi vsebina te nove dobe ne bila samo močik mnogih narodov, da hočejo biti pošten in vztrajen boj za pravičen in trajen mir,« je rekel Eisenhower, ko je v ponedeljek naslovil svojo poslanico na svečano zasedanje OZN. To misel slišimo zdaj čedalje pogosteje z raznih strani. Predsednik ZDA je poudaril potrebo, da bi vsebina te nove dobe ne bila samo močik mnogih narodov, da hočejo biti pošten in vztrajen boj za pravičen in trajen mir,« je rekel Eisenhower, ko je v ponedeljek naslovil svojo poslanico na svečano zasedanje OZN. To misel slišimo zdaj čedalje pogosteje z raznih strani. Predsednik ZDA je poudaril potrebo, da bi vsebina te nove dobe ne bila samo močik mnogih narodov, da hočejo biti pošten in vztrajen boj za pravičen in trajen mir,« je rekel Eisenhower, ko je v ponedeljek naslovil svojo poslanico na svečano zasedanje OZN. To misel slišimo zdaj čedalje pogosteje z raznih strani. Predsednik ZDA je poudaril potrebo, da bi vsebina te nove dobe ne bila samo močik mnogih narodov, da hočejo biti pošten in vztrajen boj za pravičen in trajen mir,« je rekel Eisenhower, ko je v ponedeljek naslovil svojo poslanico na svečano zasedanje OZN. To misel slišimo zdaj čedalje pogosteje z raznih strani. Predsednik ZDA je poudaril potrebo, da bi vsebina te nove dobe ne bila samo močik mnogih narodov, da hočejo biti pošten in vztrajen boj za pravičen in trajen mir,« je rekel Eisenhower, ko je v ponedeljek naslovil svojo poslanico na svečano zasedanje OZN. To misel slišimo zdaj čedalje pogosteje z raznih strani. Predsednik ZDA je poudaril potrebo, da bi vsebina te nove dobe ne bila samo močik mnogih narodov, da hočejo biti pošten in vztrajen boj za pravičen in trajen mir,« je rekel Eisenhower, ko je v ponedeljek naslovil svojo poslanico na svečano zasedanje OZN. To misel slišimo zdaj čedalje pogosteje z raznih strani. Predsednik ZDA je poudaril potrebo, da bi vsebina te nove dobe ne bila samo močik mnogih narodov, da hočejo biti pošten in vztrajen boj za pravičen in trajen mir,« je rekel Eisenhower, ko je v ponedeljek naslovil svojo poslanico na svečano zasedanje OZN. To misel slišimo zdaj čedalje pogosteje z raznih strani. Predsednik ZDA je poudaril potrebo, da bi vsebina te nove dobe ne bila samo močik mnogih narodov, da hočejo biti pošten in vztrajen boj za pravičen in trajen mir,« je rekel Eisenhower, ko je v ponedeljek naslovil svojo poslanico na svečano zasedanje OZN. To misel slišimo zdaj čedalje pogosteje z raznih strani. Predsednik ZDA je poudaril potrebo, da bi vsebina te nove dobe ne bila samo močik mnogih narodov, da hočejo biti pošten in vztrajen boj za pravičen in trajen mir,« je rekel Eisenhower, ko je v ponedeljek naslovil svojo poslanico na svečano zasedanje OZN. To misel slišimo zdaj čedalje pogosteje z raznih strani. Predsednik ZDA je poudaril potrebo, da bi vsebina te nove dobe ne bila samo močik mnogih narodov, da hočejo biti pošten in vztrajen boj za pravičen in trajen mir,« je rekel Eisenhower, ko je v ponedeljek naslovil svojo poslanico na svečano zasedanje OZN. To misel slišimo zdaj čedalje pogosteje z raznih strani. Predsednik ZDA je poudaril potrebo, da bi vsebina te nove dobe ne bila samo močik mnogih narodov, da hočejo biti pošten in vztrajen boj za pravičen in trajen mir,« je rekel Eisenhower, ko je v ponedeljek naslovil svojo poslanico na svečano zasedanje OZN. To misel slišimo zdaj čedalje pogosteje z raznih strani. Predsednik ZDA je poudaril potrebo, da bi vsebina te nove dobe ne bila samo močik mnogih narodov, da hočejo biti pošten in vztrajen boj za pravičen in trajen mir,« je rekel Eisenhower, ko je v ponedeljek naslovil svojo poslanico na svečano zasedanje OZN. To misel slišimo zdaj čedalje pogosteje z raznih strani. Predsednik ZDA je poudaril potrebo, da bi vsebina te nove dobe ne bila samo močik mnogih narodov, da hočejo biti pošten in vztrajen boj za pravičen in trajen mir,« je rekel Eisenhower, ko je v ponedeljek naslovil svojo poslanico na svečano zasedanje OZN. To misel slišimo zdaj čedalje pogosteje z raznih strani. Predsednik ZDA je poudaril potrebo, da bi vsebina te nove dobe ne bila samo močik mnogih narodov, da hočejo biti pošten in vztrajen boj za pravičen in trajen mir,« je rekel Eisenhower, ko je v ponedeljek naslovil svojo poslanico na svečano zasedanje OZN. To misel slišimo zdaj čedalje pogosteje z raznih strani. Predsednik ZDA je poudaril potrebo, da bi vsebina te nove dobe ne bila samo močik mnogih narodov, da hočejo biti pošten in vztrajen boj za pravičen in trajen mir,« je rekel Eisenhower, ko je v ponedeljek naslovil svojo poslanico na svečano zasedanje OZN. To misel slišimo zdaj čedalje pogosteje z raznih strani. Predsednik ZDA je poudaril potrebo, da bi vsebina te nove dobe ne bila samo močik mnogih narodov, da hočejo biti pošten in vztrajen boj za pravičen in trajen mir,« je rekel Eisenhower, ko je v ponedeljek naslovil svojo poslanico na svečano zasedanje OZN. To misel slišimo zdaj čedalje pogosteje z raznih strani. Predsednik ZDA je poudaril potrebo, da bi vsebina te nove dobe ne bila samo močik mnogih narodov, da hočejo biti pošten in vztrajen boj za pravičen in trajen mir,« je rekel Eisenhower, ko je v ponedeljek naslovil svojo poslanico na svečano zasedanje OZN. To misel slišimo zdaj čedalje pogosteje z raznih strani. Predsednik ZDA je poudaril potrebo, da bi vsebina te nove dobe ne bila samo močik mnogih narodov, da hočejo biti pošten in vztrajen boj za pravičen in trajen mir,« je rekel Eisenhower, ko je v ponedeljek naslovil svojo poslanico na svečano zasedanje OZN. To misel slišimo zdaj čedalje pogosteje z raznih strani. Predsednik ZDA je poudaril potrebo, da bi vsebina te nove dobe ne bila samo močik mnogih narodov, da hočejo biti pošten in vztrajen boj za pravičen in trajen mir,« je rekel Eisenhower, ko je v ponedeljek naslovil svojo poslanico na svečano zasedanje OZN. To misel slišimo zdaj čedalje pogosteje z raznih strani. Predsednik ZDA je poudaril potrebo, da bi vsebina te nove dobe ne bila samo močik mnogih narodov, da hočejo biti pošten in vztrajen boj za pravičen in trajen mir,« je rekel Eisenhower, ko je v ponedeljek naslovil svojo poslanico na svečano zasedanje OZN. To misel slišimo zdaj čedalje pogosteje z raznih strani. Predsednik ZDA je poudaril potrebo, da bi vsebina te nove dobe ne bila samo močik mnogih narodov, da hočejo biti pošten in vztrajen boj za pravičen in trajen mir,« je rekel Eisenhower, ko je v ponedeljek naslovil svojo poslanico na svečano zasedanje OZN. To misel slišimo zdaj čedalje pogosteje z raznih strani. Predsednik ZDA je poudaril potrebo, da bi vsebina te nove dobe ne bila samo močik mnogih narodov, da hočejo biti pošten in vztrajen boj za pravičen in trajen mir,« je rekel Eisenhower, ko je v ponedeljek naslovil svojo poslanico na svečano zasedanje OZN. To misel slišimo zdaj čedalje pogosteje z raznih strani. Predsednik ZDA je poudaril potrebo, da bi vsebina te nove dobe ne bila samo močik mnogih narodov, da hočejo biti pošten in vztrajen boj za pravičen in trajen mir,« je rekel Eisenhower, ko je v ponedeljek naslovil svojo poslanico na svečano zasedanje OZN. To misel slišimo zdaj čedalje pogosteje z raznih strani. Predsednik ZDA je poudaril potrebo, da bi vsebina te nove dobe ne bila samo močik mnogih narodov, da hočejo biti pošten in vztrajen boj za pravičen in trajen mir,« je rekel Eisenhower, ko je v ponedeljek naslovil svojo poslanico na svečano zasedanje OZN. To misel slišimo zdaj čedalje pogosteje z raznih strani. Predsednik ZDA je poudaril potrebo, da bi vsebina te nove dobe ne bila samo močik mnogih narodov, da hočejo biti pošten in vztrajen boj za pravičen in trajen mir,« je rekel Eisenhower, ko je v ponedeljek naslovil svojo poslanico na svečano zasedanje OZN. To misel slišimo zdaj čedalje pogosteje z raznih strani. Predsednik ZDA je poudaril potrebo, da bi vsebina te nove dobe ne bila samo močik mnogih narodov, da hočejo biti pošten in vztrajen boj za pravičen in trajen mir,« je rekel Eisenhower, ko je v ponedeljek naslovil svojo poslanico na svečano zasedanje OZN. To misel slišimo zdaj čedalje pogosteje z raznih strani. Predsednik ZDA je poudaril potrebo, da bi vsebina te nove dobe ne bila samo močik mnogih narodov, da hočejo biti pošten in vztrajen boj za pravičen in trajen mir,« je rekel Eisenhower, ko je v ponedeljek naslovil svojo poslanico na svečano zasedanje OZN. To misel slišimo zdaj čedalje pogosteje z raznih strani. Predsednik ZDA je poudaril potrebo, da bi vsebina te nove dobe ne bila samo močik mnogih narodov, da hočejo biti pošten in vztrajen boj za pravičen in trajen mir,« je rekel Eisenhower, ko je v ponedeljek naslovil svojo poslanico na svečano zasedanje OZN. To misel slišimo zdaj čedalje pogosteje z raznih strani. Predsednik ZDA je poudaril potrebo, da bi vsebina te nove dobe ne bila samo močik mnogih narodov, da hočejo biti pošten in vztrajen boj za pravičen in trajen mir,« je rekel Eisenhower, ko je v ponedeljek naslovil svojo poslanico na svečano zasedanje OZN. To misel slišimo zdaj čedalje pogosteje z raznih strani. Predsednik ZDA je poudaril potrebo, da bi vsebina te nove dobe ne bila samo močik mnogih narodov, da hočejo biti pošten in vztrajen boj za pravičen in trajen mir,« je rekel Eisenhower, ko je v ponedeljek naslovil svojo poslanico na svečano zasedanje OZN. To misel slišimo zdaj čedalje pogosteje z raznih strani. Predsednik ZDA je poudaril potrebo, da bi vsebina te nove dobe ne bila samo močik mnogih narodov, da hočejo biti pošten in vztrajen boj za pravičen in trajen mir,« je rekel Eisenhower, ko je v ponedeljek naslovil svojo poslanico na svečano zasedanje OZN. To misel slišimo zdaj čedalje pogosteje z raznih strani. Predsednik ZDA je poudaril potrebo, da bi vsebina te nove dobe ne bila samo močik mnogih narodov, da hočejo biti pošten in vztrajen boj za pravičen in trajen mir,« je rekel Eisenhower, ko je v ponedeljek naslovil svojo poslanico na svečano zasedanje OZN. To misel slišimo zdaj čedalje pogosteje z raznih strani. Predsednik ZDA je poudaril potrebo, da bi vsebina te nove dobe ne bila samo močik mnogih narodov, da hočejo biti pošten in vztrajen boj za pravičen in trajen mir,« je rekel Eisenhower, ko je v ponedeljek naslovil svojo poslanico na svečano zasedanje OZN. To misel slišimo zdaj čedalje pogosteje z raznih strani. Predsednik ZDA je poud

ZRNA IZ NAŠEGA KMETIJSTVA

ŽIVINOREJA – VODILNA PANOGA DOLENJSKEGA KMETIJSTVA

Izmed 32 kmetijskih zadrug jih ima 23 živinorejske odseke — V zadnjih dveh letih se je število govedi povečalo za 3200 glav, prašičev za 5800 in perutnine za 8000, nekaj manj pa je konj in ovac — Skoraj četrtina letošnjega okrajnega sklada za pospeševanje kmetijstva je namenjena dvigu živinoreje

V zadnjih dveh letih, posebno pa lani, so kmetijske zadruge na Dolenjskem zabeležile vrsto lepih uspehov, ki so zlasti utrdili odnose med zadrugniki in vodstvi kmetijskih zadrug. Če je bilo mogoče v vseh prejšnjih letih opaziti neko nepovezanost, marsikje pa tudi nezaupanje članov do zadrug, je razveseljujoča ugotovitev, da si zadruga misel zdaj zares krepko utira pot v dolenjskih vaseh. Tako je v novo-meškem okraju od 9300 kmečkih gospodarstev v zadrugnih vrstah že 7321 gospodarstev, 32 zadrug ima 83 različnih pospeševalnih odsekov, v katerih je bilo lani več kakor za milijardo dinarjev prometa in skoraj 28 milijonov dinarjev dobička.

Med gospodarsko-pospeševalnimi odseki so dosegli najvidnejše uspehe živinorejski odseki. Strukovni odbori pri Okrajni zadrugi

Selekcijski ukrepi, umetno osemenjevanje, zanimanje za rodovnike in molzno kontrolo, vse to in še marsikaj je dvignilo pri

je pri rodovniških kravah dvignil za 8%, v rodovnik pa je bilo vpisanih 1506 krav. Najvišje molzno povprečje so lani zabeležili v kmetijski zadrugi Skočjan (2495 kg mleka), najnižjo pa v Ambrusu (1598 kg mleka). Za letošnje predvidevajo, da bo v rodovnik vpisanih nad 2000 krav.

Na pet živinorejskih razstav je bilo lani priganih 404 glav goveda, na licitiranje pa 147 bikov, od katerih so jih priznali 88. Med letom so nakupili 48 bikov in 17 merjascev, letos pa bo OLO prispeval za nakup bikov 900 tisoč dinarjev, posebej pa še 300 tisočakov za dva bikja za osemenjevalnico. Z umetnim osemenjevanjem so začeli v okraju leta 1953, nadaljevali pa l. 1954. Ko bo letos začela obratovati umetna osemenjevalnica v Novem mestu, bodo lahko dosegli še boljše uspehe v odpravljanju kužne jalovosti krav. Lani so veterinarji pregledali nad 3000 krav in telic in jih 800 ozdravili jalovosti. Zaradi nekužnih boleznij je bilo zdravljenih 6188 govejih živali, do katerih jih je 80% ozdravelo.

Letošnji ukrepi za pospeševanje živinoreje

Ze začeto delo bodo živinorejski odbori pri OZZ in v kmetijskih zadrugah vneto nadaljevali, saj je že doslej potrdilo, da je moč le z načrtnim, večletnim prizadevanjem doseči vidne uspehe. Mnogo bo pri tem pomagal okrajni sklad za pospeševanje kmetijstva, v katerem je od 18.450.000 dinarjev namenjenih za dvig živinoreje 4.080.000 dinarjev. S tem denarjem bodo kmetijske zadruge lahko nakupile zadostno število plemenjakov, pri čemer bodo

dodale seveda še lastna sredstva. V jeseni bo prirejena večja okrajna živinorejska razstava, ki bo pokazala sadove triletnega dela za povzdigo in razmah živinoreje. Dogonske in vzrejne nagrade bodo vzpodbujale rejce goveda in konj, da bodo posvečili temu delu še več skrbi in poglobljanja.

Posebno skrb bodo posvetili prašičereji, ki je sicer od nekadašnje slovela na Dolenjskem, vendar je zadnja leta zašla v resne težave. Vzreja mladih pujskov nazaraduje, predvsem v kakovosti črno pasaste svinje. Prvorazrednih merjascev v okraju sploh ni, zato je predvidena za nakup trideset plemenjakov večja dotacija OLO.

Na Mali Loki bodo uredili rejsko središče za štajersko kokoš, v več krajih pa manjša rejska središča za perutnino. Kmetje bodo dobili iz sklada podpore za nabavo semen krmnih rastlin, za urejevanje pregonskih pašnikov, pitališč itd. Tudi vnaprej bo OLO prispeval za vzdrževanje molznih kontrolorjev. Manjše zneske so namenili za pospeševanje konjereje, čebelarstva in ribištva.

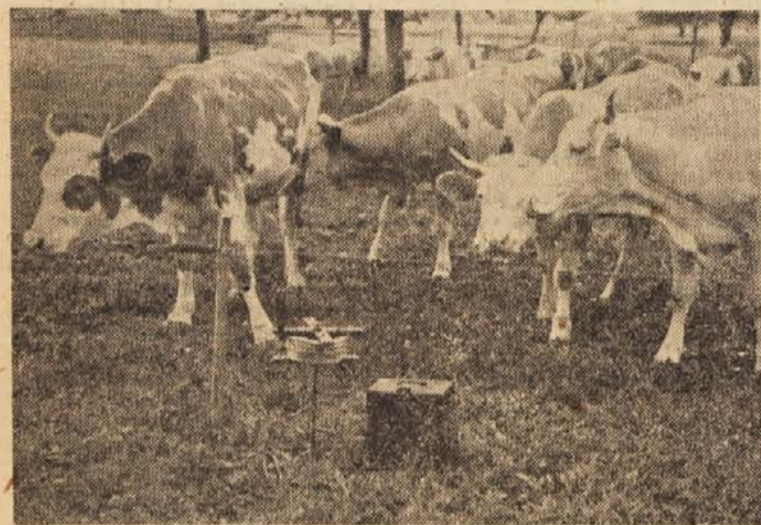
Pomembna je tudi pobuda, da bodo z dotacijo skrbeli za pravilno čeno mleka in so za to določili posebej še milijon dinarjev, kar bo nedvomno ugodno vplivalo na rejo krav. S 5 milijoni dinarjev bo OLO podprl gradnjo znojničnih jam in silosov. Nad 800 kmetov se je prijavilo za te gradnje, za katere so živinorejci v okraju že lani pokazali veliko zanimanje. Računajo, da bi lahko letos zgradili približno 250 jam oziroma silosov.

Kosci tekmujejo

Belokranjske zadrugne goje paradiznik za tovarno »Belsad«

Usposabljanje žena za napredno kmetovanje je bilo in je še v ospredju dela Zveze zadrugnic v črnomeljskem okraju. Lani in letošnji zimi so napredne žene dosegle v teh prizadevanjih lepe uspehe. Čeprav v Beli krajini še vedno občutno primanjkuje strokovnjakov, je okrajni odbor Zveze zadrugnic v pretekli sezoni priredil vrsto raznih tečajev, ki so vzbudili med ženami resnično zanimanje. Tako je bilo v zimskih mesecih 5 gospodinjstih kmetijskih tečajev, 6 šiviljskih, 4 krojni, dva za domačo obrt in tečaj za pletenje. V 18. različnih tečajih je bilo približno 500 žena-zadrugnic. Zadrugne 6 kmetijskih zadrug so se udeležile tudi dveh mlekarstvenih tečajev na Semicu. Dvignilo se je zanimanje za rejo pasemske perutnine. Uvedle bodo štajersko kokoš in pripravile razen rejskega središča na Grmu še vzrejališča v Adlešičih, Zorencih in Gribljah. 3600 piščancev štajerske kokoši so letošnje pomladi že dobile, na selekcijski postaji, ki bo na Zastavi pri Crnomlju, pa bodo v bodoče same vzrejale čistopasemsko perutnino. Žene so vodile tudi 6 vzornih vrst, semena pa jim je priskrbel njihova zveza. Največ zanimanja pa je med belokranjskimi zadrugnicami vzbudila ponudba črnomeljske tovarne Belsad, ki bi rada ugodno cenilo za žene dobljene same tovarne sadike paradiznika in se pogodbeno dogovorile s tovarno, da ji bodo prodale ves pridelek. Tri zadrugne iz črnomeljske okolice so same posadile nad 5000 paradiznikovih sadik, v okraju pa je bilo zasajenih nad 25.000 paradiznikov. Posamezne zadrugne bodo prodajale tovarni tudi paradiznikovo seme, druge pa so se posvetile pridelovanju raznih drugih semen.

V naprednih deželah nadomešča pastirje električna ograja

ni zvezi že tretje leto krepko usmerjajo delo odsekov v zadrugah, zato uspehi niso izostali. Živinorejski odbor je posvetil posebno skrb strokovnim nasvetom in je s predstavniki odsekov razpravljali zlasti o izboljšanju krme za živino, o krmiljenju, ureditvi gnojlišč in hlevov. S pomočjo OLO so začeli graditi silose in sodobno urejene gnojnične jame, kmetje so se bolj kakor prej začeli zanimati za pašnike, nego travnikov in podobno. Na številnih predavanjih so strokovnjaki predavali o vzreji živine. Izboljšali so odkup in zbiranje mleka. Razstave so pokazale, da za živino bolj skrbe kakor pred leti.

živinorejnih zavest in zanimanje za dvig živinoreje, ki je bila na Dolenjskem od nekadašnjem prvem mestu v kmetijstvu.

Medtem ko je imelo živinorejske odseke leta 1953 komaj 14 zadrug, jih ima zdaj že 23. Najboljše uspehe so dosegli v Ambrusu, Sentrupertu, Dol. Toplicah, Straži in še v nekaterih zadrugah. Ves desni breg Krke, zlasti pa vsi hriboviti predeli okraja, so posvetili živinoreji še prav posebno skrb. Živine je iz leta v leto več; gospodarski račun je tudi tu pokazal svoje posledice in je zaradi ugodnih cen kralnega goveda več volov in juncev kakor krav, tako da proizvodnja mleka zaostaja za možnostmi, ki bi jih Dolenjska sicer imela od intenzivnejše kraljeje in prodaje ter predelave mleka. V primerjavi z letom 1953 se je število govedi do letos povečalo za 3200 glav in še narašča. Čudno pa je, da devet KZ navzlic dejstvu, da je živinoreja najdonosnejša kmetijska panoga na Dolenjskem, še vedno ni organizirala živinorejskih odsekov.

Višja povprečna molznost, skrb za plemenjake in borba proti kužnim boleznim

Lani je 19 molznih kontrolorjev nadziralo proizvodnost pri 18 živinorejskih odsekih in v 7 kmetijskih gospodarstvih. Leta 1953 je znašala povprečna molznost pri 676 kravah 1968 kg mleka na leto, lani pa pri 1202 kravah 2129 kg. Odstotek telitve se

Letos je pomlad zapoznela kar za štirinajst dni, na Gorenjskem ponekod celo za več. V bohinjškem kotu so konec maja vedno že »basali«, letos pa šele konec junija. Pa še sedaj trava ni prav preveč gosta in odrasla. Krave so bile že nestrne, nekatera so hotele kar same v višje kraje, no, in prejšnji teden so jih odgnali v planine iz vseh vasi. Ko ženejo v planine, ko se tako rekoč selijo iz doline v planine (»bajejo«), je praznik: pet mesecev se bo glavno gospodarsko življenje razvijalo v planinah. Za bohinjški kot je značilno, da je planinsko planšarstvo temelj kmetijskega gospodarstva, saj v dolini pridelujejo komaj toliko, da čez zimo skromno prerede živino in družine. In dolga stoletja tamkajšnji planšarji niso spremenili niti svojih navad niti načina gospodarjenja. Uvodne spremembe intenzivnemu planšarstvu so v Bohinju izvršili šele pred vojno. Po osvoboditvi pa so krepko stopili naprej.

Nekaj problemov bohinjškega planšarstva

Planine so bile prazne: požgane kočice in stajice, porastli pašniki, razdejane kapnice in neurejeni studenci, majhno število govedi itd. Po obnovi planin so izvršili tudi organizacijske spremembe: prejšnje srenje so zamenjale zadruge in planšarski odbori. Pribiti je treba takoj v začetku: planine niso katastrski, ampak gospodarski pojem, ker bi brez planin v Bohinju ne bilo ne govedoreje ne mlekarstva. Prav to je rana bohinjškega planšarstva in lahko rečem iz svoje njegove zaostalosti. Stvari se vlečejo še iz časov fevdalizma, pa dokončno še niso rešene. Po domače in nestrokovno povedano je takole:

V planinah veljajo dvojni zakoni: državni, da so planine družbena last, in še stari urbarji, ki določajo pašne pravice zelo različno. Nekje je paša last srenje, nekje ima srenja le toliko svoje paše, da je tja postavlja objekte, na ostalem ima le

pašno pravico; so pa tudi primeri, da je pašnik privatna last, pravice do paše pa ima nekdo drug. Potem so še pravice do spomladanske in jesenske paše itd. Pašne pravice niso vezane na ljudi, ampak na živino. To vse so sila zamotane stvari, ki jih ne morejo odmotati niti pravniki, ovirajo pa razvoj intenzivnega planšarstva. Zdjaj sicer lastninski odnosi ne ovirajo razvoja več, ker je vse splošna družbena lastnina. Ovira pa ga trenje med gozdarji in planšarji, kdo naj upravlja s tem premoženjem. Ker se cilji obeh križajo, so nasprotna ostra. O gozdarjih bomo pisali v posebnem članku. Planšarji težijo k intenzivnemu izkoriščanju planin. Primer neke kmetijske zadruge.

Kmetijska zadruga Češnjica ima pet planin in na vsaki so zgradili sirarno. V dolini pa imajo še dve veliki sirarni. Zadruga šteje 241 članov in pošlje na planine vsako leto čez 350 glav živine, nekaj čez sto krav pa ostane doma. (To so breje krave in »kofetarice« za domačo rabo). Prejšnji teden so odpeljali krave na Zajamniko, in ko bodo po treh tednih popaši, bodo živino odgnali na Komno, jalovo pa k Sedmerim triglavskim jezerom. Zajamniko so velika prednost za živino, kakršne ostale zadruge v bohinjškem kotu nimajo. V treh tednih se na nizkih planinah živina utrdi, da ji je prehod na visoke planine lažji. Po planinah so postavili sirarne, stajice

za živino, ponekod potrebne ograje, očistili so nekaj desetnih hektarov in na Zajamnikih pognojili spodnje dele z umetnimi gnojili. S selekcijo živine so pri rodovniških kravah dosegli povprečno molznost 2080 litrov ostale krave pa imajo še vedno povprečje 1500 litrov. Zadruga Češnjica je lani odkupila 180 tisoč kilogramov mleka, iz katere

Sirarna na Rovtariji zbere vsak dan okrog 500 litrov mleka, ki ga predelava v sir

ga je pridelala 16.000 kg sira. Vse zgoraj navedeno pa je mnogo premalo, da bi mogli govoriti o intenzivnem planšarstvu. Sama paša na planini je izrazito ekstenzivna, s pašo silijo v gozdove, a gozdarji se branijo. Nujno je razmejiti pašo od gozda in urediti švicarski kataster. To je predpogoj za vse nadaljnje agrokulturne ukrepe. Zdruga gozdarjev, naj planšarji v planini reče le toliko živine, kolikor jo morejo prerediti čez zimo v dolini, pa niso objektivni. Ker švicarskega katastra ni mogoče urediti v enem letu, naj bi kmetje najprej očistili in uredili najbližje planine. Na Rovtariji je n. pr. planina za močvirjena, zaraščena in polna plevela in zelščij, ki jih živina ne je. Planšarji tega ne vidijo. Rajši silijo v bližnje gozdove, čeprav gozdu s tem škodujejo. Saj so sami priznali, da bi z malo truda lahko precej napravili. Trdijo strokovnjaki, da bi na polovico manjših pašnih površin, če bi uporabili moderne agrokulturne metode v planini in dolini, lahko zredili polovico živine več kot sedaj in krave bi dajale ob boljši negi in krmu tretjino več mleka. I. L.

KMETIJSTVO IN LOVSTVO MAR »ZAJČJA PRAVDA« ŠE NI KONČANA?

Bistvo spora med lovci in kmetovalci je v tem, da kmetom ne gre v glavo, zakaj ne smejo ustreliti in pojesti divjega zajca, ki pride v zelnik ali v sadovnjak, niti ne smejo ubiti jerebice pod kozolcem, srne v žitu itd. Zakaj ima lovec na tujem pravico streljati, kmet pa niti na svojem ne? Z zakoni so utrjene lovčeve pravice, in če jih kmetje kršijo, zahtevajo lovci kaznovanje, in tako se spori zastrujuje. Očitajo kmetje: »Tako je kot v srednjem veku, ko je le grof smel loviti, kmete pa so za divji lov hudo kaznovali.« In dalje: »Edino Avstrija nam je leta 1848 dala svobodo lova.« — Vse drži za fevdalno dobo. Za svobodni lov po letu 1848 pa skromno pripombo: da je morala ista država že po nekaj letih zakona o svobodnem lovu ukiniti in ga spremeniti, ker bi bila v nasprotju s nekaj letih uničena vsa koristna in škodljiva divjad; tako vseprek se namreč vsi streljali. Po novem zakonu so smeli streljati le lovci, in od takrat dalje traja »zajčja pravda« med kmeti in lovci, ki so jo že v Avstriji in potem v času stare Jugoslavije zlasti kle-

rikalni poslanci znali izkoriščati pred volitvami.

»Divjad nam dela škodo,« kriče kmetovalci. »Oblast naj odloči: ali lovstvo ali kmetijstvo. Bodo že videli, od česa bodo živeli, če se odločijo za lovstvo.« Najbolj kriče tisti, ki bi bili radi lovci, pa ne izpolnjujejo pogojev. Ker pa z njimi vred tarnajo tudi nekateri pametni kmetovalci, moramo stvar podrobneje razložiti.

Lovci lahko postane vsakdo, ki izpolnjuje pogoje (da se podreja državnim pravilom in ima pravico nositi orožje). Lovstvo sedaj ni več le streljanje za sport, še manj za obogatitev, ampak združuje šport z gospodarstvom. Kako potreben je šport delovnim ljudem, ni treba razlagati. Zakaj pa naj živijo medved, divji prašič, zajec, srna itd., če delajo škodo — tega nekateri ne razumejo. Kaj bi naši kraji brez živali? Bili bi pustni in enolični, kajti živalstvo in rastlinstvo izpopolnjuje veriga življenja v vsakem kraju in bi se z uničenjem te ali one živalske vrste lahko v marsičem spremenila pokrajina — kdo ve ali v dobro ali v slabo. Upoštevati pa moramo tudi gospodarsko ko-

rist. Divjad nam bogati jedilni list, z izvozom divjadi pridemo na lahek način do deviz. Samo lani smo izvozili čez 30.000 živih zajcev po 40 dolarjev in mnogih jerebic po 52 dolarjev. To je pa že lepa devizna vsota. Koliko dragocenega lesa bi morali izvoziti za isto vsoto?!

Divjad ne ogroža kmetijstva, niti mu ne napravlja občutne škode. Razpolagamo že s takimi mehaničnimi in kmetijskimi zaščitnimi sredstvi, da je obramba proti njej uspešna. Dalje: najbrže ne bo nihče oporekal, če trdim, da je kmetijstvo v zahodnoevropskih državah mnogo naprednejše od našega. In vendar je stalež vseh vrst divjadi tam mnogo večji kot pri nas. Če torej tam divjad intenzivnemu kmetijstvu ne škoduje, ampak se lovsko gospodarstvo splošno razvija, s kmetijstvom in gozdarstvom, zakaj bi se ne pri nas? Na tisoče hektarov površine živi:

na Češkem 29 fazanov, 190 zajcev, 187 jerebic; v Avstriji 14 fazanov, 76 zajcev, 50 jerebic; v Jugoslaviji 4 fazani, 22,5 zajcev, 4,5 jerebic.

Skoda, ki jo napravi divjad, je v primeri z njeno koristjo

majhna. Dvajset fazanov uniči več koloradskega hrošča, kot pa ga more uničiti tisoč učencev v enem mesecu. Podatki so znano-stveno dokazani in jim lahko verjamemo.

Drži, da je sedaj pri nas nekoliko preveč srnjadi. Opažamo celo, da se degenerira, ker pride preveč samic na enega srnjaka, zato bodo odstrojne načrte zvišali. Samo v Sloveniji bodo do konca leta odstrelili okrog 5000 srn in slabokrvnih samcev. Kavci pa je z ostalo divjačino? Lovci jo goje, ker spada to k lovskemu gospodarstvu. Trenutno se kmetovalci najbolj pritožujejo zaradi škode, ki jo povzročijo divji prašiči. Škode ni toliko, kolikor je vpitja. Kmetovalci pa tudi dobro vedo, da morajo vso škodo, ki jo povzročijo divjad, plačati lovski družini, zato lahko verjamemo, da lovci nimajo toliko denarja, da bi mirno gledali, kako prašiči rijejo po krompiriščih, srne tepajo žito, zajci glodajo drevesa itd. Lovci sami hočejo, da bi bilo škode čim manj, zato skrbje, da se ne poveča število divjadi, hkrati pa z zaščitnimi sredstvi varujejo kmetijske kulture. H koncu še to: kmetje dobro vedo, kako je s temi stvarmi, saj je ena petina vseh lovcov kmetov. Zato je čas za spoznanje, da je pri nas »zajčja pravda« končana in da je treba združenih sil za napredek in razvoj tako lovstva kot kmetijstva in gozdarstva. Jak...

Najstarejša »majarica« v Bohinju Andrejeva Franca že »pvanjuje« na Ukancih

KORISTNI MLADINSKI POSVETOVANJI NA GORENJSKEM

V Bohinju se bodo zbrali mladi gozdarji, na Bledu pa mladi gostinci

Z decentralizacijo našega gospodarskega življenja so doživele svojo obrabo tudi naše množične organizacije, med njimi tudi mladinske organizacije. Iz ustanov, tovarn, podjetij smo preusmerili njeno delo na teren. Toda taka organizacijska struktura mladinske organizacije se ni obnesla v taki meri kot smo pričakovali. Zato smo letos začeli ponovno ustanavljati mladinske organizacije v tovarnah in v mladinskih delovnih prebivališčih.

Ponovno ustanavljanje mladinskih organizacij v podjetjih je bilo še prav posebno živahno in intenzivno na Gorenjskem, ker je mladina tekmovala v okviru majskega slavlja delavske mladine, ki je doživelo svoj vrhunec s praznovanjem v Kranju. Po tem slavlju pa delo mladinske organizacije ni prav nič zaostalo, temveč je delo ostalo še nadalje pestro in vsebinsko.

S POSVETOVANJA O ODKUPU ČEŠENJ V NOVI GORICI

Odkup spet brez zastoja

Po člankih v tisku o zastoji česenj se iz vseh krajev države javljajo novi kupci — Povpraševanje je skoraj večje od ponudb — Primeri preplačevanja pri odkupu zgodnjega krompirja

Novi Gorici, 22. jun. Na današnjem posvetovanju zastopnikov odkupnih podjetij ter svetov za gospodarstvo na Okrajni trgovsko-gostinski zbornici so ugotovili, da je po nedavnih kritikah v dnevnem časopisu po goriskih česenjih vedno večje povpraševanje. Javili so se kupci iz vseh krajev države, med njimi tudi iz Novega Sada in Sarajeva. Trgovsko podjetje »Flores« je začelo pošiljati česenje tudi v Beograd. Na teren sta poslali svoje nakupovalce dve novi podjetji: tovarna za predelavo sadja »Kalmik« iz Varazdina ter »Celeia-sad« iz Celja.

Z zadovoljstvom negotvljamo, da so nekatera trgovska podjetja v zadnjem času podzvela vse, da bi odkupila in prodala čim več pridelka. Podjetje »Slovenija-sadje« iz Ljubljane je n. pr. spet začelo izvažati v Francijo česenje v obliki pulp, v Italijo pa blago s črnim mesom za predelavo v živilske barve. Do konca sezone bo podjetje izvozilo v Francijo 40.000, v Italijo pa 150.000 kg česenj. Tudi podjetje »Flores« bo do konca sezone izvažalo česenje v Anglijo in morda tudi v Svico. Čudno je, da je pridelke šele zdaj začel v večjih količinah odkupovati sadnoljubski kombinat »Fructal«, ki bi česenje vendar lahko dobil dosti ceneje, hkrati pa bi jih obvaroval propada.

Menjajo, da bo sezona trajala še največ osem dni ter da bodo trgovska podjetja v tem času odkupila za industrijsko predelavo, domačo potrošnjo in izvoz še en milijon kilogramov česenj.

Predstavniki trgovskih podjetij so se na današnjem posvetovanju dogovorili za nove orientacijske cene, ki naj bi veljale pri odkupu. Prvorstne česenje »napolitanske« za izvoz bodo plačevali s posredniškimi zadržanim po 23 din kilogram, prvovrstne za domačo potrošnjo po 18 din in za industrijsko predelavo po 15 din za kilogram.

Skodljiva praksa preplačevanja kmetijskih pridelkov se kaže tudi pri odkupu letošnjega zgodnjega krompirja. Čeprav letina dobro kaže in so krompir v začetku odkupovali po 25 din kg, so nekatera podjetja z medsebojnim preplačevanjem dvignila ceno do 30 din za kg. Na posvetovanju

Zelo pomembna oblika vzburjanja zanimanja med mladino za naše splošne ekonomske in družbene probleme so klubi mladih proizvajalcev.

Prav tako koristna oblika aktivizacije mladine pa so razna posvetovanja po posameznih gospodarskih panogah. V nekaterih primerih so taka posvetovanja celo edini način dela z mladino. V republikah merilu so bila že

organizirana tovrstna posvetovanja v Trzinu, na Jesenicah, v Trbovljah itd., sedaj pa organizira Okrajni komite za Gorenjsko posvetovanja mladih gozdarjev (25. junija v Bohinju) in mladih gostincev, ki bo 28. junija na Bledu.

Mladinske organizacije na gozdarskih delovnih praktično ni. Mladina, ki dela v gozdovih, na Jelovici in Pokljuki, pa je večinoma prepričana sama sebi in lastni iznajdljivosti. Zaradi slabih delovnih in življenjskih pogojev je čutili prav v gozdarstvu pomankanje mladega kadra. Težko se namreč odloči mladinec za delo v gozdovih, če ve, da bo pri krajišan za marsikatero strokovno, kulturno ali zabavno prireditel, katere bi sicer lahko bil deležen kot tovarniški delavec. Zato bo treba tej mladini v bodoče posvetiti več pozornosti. Saj ji lahko v marsičem pomagamo. Večkrat bi jih lahko obiskala bodisi kakšna gledališka ali folklorna skupina, potujoči kino, zabavni orkester ali podobno. Razen tega pa bodo morali odgovorni organi poskrbeti tudi za strokovno usposabljanje mladih gozdarjev v »mrtni« sezoni, s prirejanjem tečajev, ki bi jih lahko organizirale gozdne uprave itd.

Nič manj, če ne še bolj pereč pa je problem sezone zapustitve v gostinstvu, saj v naših turističnih središčih še nismo uspeli »raztegniti« sezone na vse leto. Mlad gostinski kader, ki bi se morda rad posvetil delu v gostinstvu, si poišče v zimskih mesecih, ko je brez dela, zaposlitev v tovarni in se potem prihodnje leto, popolnoma razumljivo, ne vrne več nazaj v gostinstvo. Tako prihaja v gostinstvo vsako leto nov, mlad, vendar dela v gostinstvu nevešč kader. Sile, vložene v strokovno usposabljanje, pa so na ta način zaman.

Celotno delo in aktivnost mladinske organizacije v prihodnosti pa bo odvisno v prvi vrsti od tega, kakšno povezavo in razumevanje bo naša mladina za svoje probleme tako pri množičnih organizacijah, kot pri vodstvih posameznih podjetij in ustanov. V tem oziru je že čutili precejšnje izboljšanje, saj množične organizacije v večini podjetij že kažejo zanimanje za mladinsko organizacijo in probleme mladine ter so ji večinoma tudi pripravljene pomagati.

M. D.

Motiv iz Vipave kilogram. Odkupna podjetja bodo breskve odslej skupaj z marjo plačevala kmetijskim združenjem po 55 din za kg.

M. D.

NOVI MOST NA KOLPI bratska vez dveh republik

Prebivalce vzdolž Kolpe v Beli Krajini, ki nimajo od Vinice do Metlike nobenega mostu, je 6. junija prijetno vzradostila vest, da so začeli pod Prilščim proti Zuničem graditi nov, 138 m dolg most, ki bo vezal Hrvaško in Slovenijo. Prebivalci Adlešičev, Marindola, Preloke in ostalih bližnjih krajev bodo imeli čez novi most bližje v Prilšču in druge kraje proti Karlovcu. Most gradijo iz lokalnih sredstev na pobudo okrajnega ljudskega odbora Karlovca, tamkajšnje sekcije Uprave za ceste in s podporo OLO Črnomelj. Most bi stal po proračunih približno 50 milijonov dinarjev. Ker pa ga gradijo gojenici inženirske podoficirske šole JLA pod vodstvom podpolkov-

nika Milutina Despotovića, bo stal le dobrih 6 milijonov din. Širok bo 4 m, stal pa bo na betonskih in kombiniranih podporah tako visoko, da ga tudi najvišja voda ne bo mogla poplavit. Most je projektiral ing. Njegovan iz Karlovca.

Kolpa letos precej nagaja in ima zaradi stalnih padavin sorazmerno visok vodostaj. Navzlic temu so požrtvovalni gojenici podoficirske šole zabili v dno reke že več zagatanih sten in pripravljajo vse potrebno za betoniranje podpornikov. Kmetje z obeh bregov reke — hrvaški in slovenski — pa pridno dovažajo les, ki ga bo treba za novi most približno 300 kubikov. Tako izdatno pomagajo vsojakom pri njihovem delu, ki obeta, da bo most zgrajen v rekordnem času. S slovenske strani gradijo k novemu mostu tudi dobro cesto.

Ljudje na obeh straneh toplo pozdravljajo pomoč naše Armade. Novi most čez Kolpo, zgrajen v desetem letu po osvoboditvi, pa bo razen praktičnega pomena in koristi tudi nov dokaz bratstva Hrvatov in Slovencev.

R. S.

Kamniška mladina bo zborovala Na Komendski Dobravi bo v soboto in nedeljo zborovanje delavske mladine, ki ga pripravlja občinski komite LMS za kamniško komunjo. V soboto zvečer se bo kamniška mladina zbrala pri tabornem ognju, v nedeljo zjutraj pa bo prišla še druga mladina iz različnih krajev v petih skupinah na zborovanje. Zborovanje je v okviru praznovanja desete obletnice osvoboditve.

V.

Razno iz Kamnika Tretji rod maturantov zapuška kamniško gimnazijo. Od skupnega števila 21 osmošolcev, je v junjskem roku uspešno opravilo višji tečajni izpit 15 kandidatov. Odlična dijaka Marija Auersperg in Božidar Ravnikar sta bila oproščena ustnega izpita. Predsednik maturitetne komisije je bil univerzitetni prof. dr. ing. France Avčim. Od 773 dijakov kamniške gimnazije jih je na koncu šolskega leta izdelalo 508 ali 65,8 odstotka. Padlo je 58 dijakov, popravnih izpitov pa jih ima 206.

Uboj v Podlogu 3 Pred nekaj dnevi je v Podlogu 3 pri Planini 33-letni Ludvik Jazbinšek ubil svojo mamo — mamo Moniko Jazbinšek. Morilec bo za določanje odgovarjal pred ljudskim sodiščem.

Gasilsko društvo na Dupčici je ob prisotnosti številnih gostov in zastopnikov sosednjih društev razvilo nov gasilski prapor. Botrova sta direktor tovarne »Stol« tovarništev Istenič in tovarnišica Anica Gregorčeva. V imenu LO MO Kamnik je zabil spominski žebelj v prapor predsednik občine in ljudski poslanec tovarništev Alfred Janko.

Vse rdeče ličnik kolonadskega krošča so našli na Perovem na njihvih vrtičkarjih, ki smajo komaj po nekaj kvadratnih metrov zemlje zasajene s krompirjem. Vprav ti bi lahko z majhno zamudo časa pregledali svoja krompirja, posebno če uporabljamo da na tem prostoru zatirajo koleradarja že tretje leto. Najvestnejši vrtičkarji so vsak dan na njivi in sproti uničujejo zalego ali pa skropijo nasade. Ves ta očišči bo treba izdatno pokropiti in organizirati uspešno borbo proti nevarnemu škodljivcu.

Andrej Ostrman, 5-letni sin strojevodje, Rozmanova ul. 13, Ljubljana, je v tiskani desno roko v volan vrtičkarskega in si jo zlomil nad komolcem; Franciška Sušnik, 48-letna delavka iz Vrhovja pri Kamniku, si je pri padcu, ko se je vanjo zaljela kolezar, poškodovala desno nogo; Franci Čepan, 4-letni sin kmečkega delavca, doma blizu Polhovca Gradca je padel z voza in si zlomil desno roko v ramenskem sklepu; Marijo Vehovec, dvanajsetletni hči mizarjskega mojstra iz Polja 116, je po tročnikast, ama rano na levi strani čela.

Včeraj na ljubljanski reševalni postaji Andrej Ostrman, 5-letni sin strojevodje, Rozmanova ul. 13, Ljubljana, je v tiskani desno roko v volan vrtičkarskega in si jo zlomil nad komolcem; Franciška Sušnik, 48-letna delavka iz Vrhovja pri Kamniku, si je pri padcu, ko se je vanjo zaljela kolezar, poškodovala desno nogo; Franci Čepan, 4-letni sin kmečkega delavca, doma blizu Polhovca Gradca je padel z voza in si zlomil desno roko v ramenskem sklepu; Marijo Vehovec, dvanajsetletni hči mizarjskega mojstra iz Polja 116, je po tročnikast, ama rano na levi strani čela.

III. LJUBLJANSKI FESTIVAL KONCERT SLOVENSKEGA OKTETA Ljubljana, 22. junija. — Slovenski oktet (Gašper Dermota, Janez Lipušček, Marij Kogoj, Božo Groselj, Tone Kozlevar, Roman Petrovič, Artur Šušter, Tone Petrovič, umetniški vodja prof. Janez Bole) je nocoj nastopil v prvem festivalnih koncertnih prireditvah v polno zasedeni veliki filharmonični dvorani. Občinstvo je okteto, ki tako redko nastopa v Ljubljani sami kakor pogosto zunaj nje, poklajalo, da je zelo priljubljen. V prvem delu spreda je zapele 16 pesmi v tako nenavadni raznovrstnosti slogov, od renesansnih (Lasso, Gallus, Donati) do romantičnih (Schumann) in sodobnih (Kodaly), od tujih do slovenskih (Ravnik, Kogoj), od umetnih do priredel folklornih pesmi (Bukoreštilje, Zarov, črna duhovna pesem), da je to terjalo v resnici nenavaden visok izvajalski nivo od umetnikov samih, obenem pa tudi enako visok kulturni nivo od poslušalstva. Oba ta dva pogoja sta bila izpolnjena do tiste mere, kolikor je bilo potrebno, da lahko ugotovimo dober uspeh. Seveda pa ni čudno, da je bil uspeh večji, izjava-

nje bolj enotno in sprejemanje topelje v drugem delu kot v prvem, ker je drugi del obsegal same priredbe narodnih, in sicer poleg katere hrvaške, srbske in makedonske (Gošče, Milešević), večinoma slovenskih (Simonič, Tomc, Mareš, Svakišič, Vrabec). V tem žanru, ki ga je doslej najbolj in najuspešneje gojil, je Slovenski oktet nocoj nastopil v glavnem z novimi pesmimi, čutili pa se je, da se razen tega napredka v repertoarju razvija v neko novo smer tudi v samem svojem stilu podajanja narodnih pesmi. — Celu prav se je ansambl moral učeno še sproti prilagajati nelahkim zahtevam, ki jih stavlja filharmonična dvorana v pogledu zvočnosti ter intonacije, je vendar pripravevalno dokumentiral resno študijsko osnovo, veliko ansamblske pevsko znanje, in izvrstno muzikalno izpolnjevanje vsake pesmi. Na koncu je moral eno pesem (Pahorjevo »Pa se sliš«) še dodati.

Rafael Allec

ZADNJE VEŠT

GOVOR KOCE POPOVIČA NA JUBILEJNEM ZASEDANJU GENERALNE SKUPŠČINE OZN

Z ZAUPANJEM GLEDAMO V BODOČNOST

(Nadaljevanje s 1. strani)

se je nedavno manifestiralo na tem področju, mora privedi do izboljšanja mednarodne atmosfere. To bi olajšalo rešitev še drugih odprtih vprašanj, kakor so vzpostavitev učinkovitega sistema kolektivne varnosti, pomoč nerazvitem deželam in pokrajnam, splošno sodelovanje na vseh področjih, zlasti pa na ekonomskem, prav tako pa tudi nekaterih posebnih vprašanj, kakor so vprašanja Formoze in Nemčije, katerih pomen za mir na svetu je izven dvoma, ne glede na to, če so ali niso na dnevnem redu naše organizacije.

Prepričani smo, da bo bližnja četvrtna konferenca nov korak h krepitvi vzajemnega zaupanja in k sprejetju metode razgovorov kot edine poti za reševanje odprtih vprašanj. Razvoj tega procesa bo vedno krepkeje potrdil novo politiko, o kateri sem pravkar govoril. To bi bilo obenem postopno opuščanje »blokove« politike, ki bi ne glede na njen vzrok ali upravičenost v preteklosti, na ta način izgubila svoj raison d'être.

Toda, ali se ne varamo o možnosti takšne evolucije? Mislim, da ne. Delni rezultati so že tu. Še več. Oni so nesoporna posledica in instrument pozitivnih težajev in splošne enotnosti, ki jih ne smemo več prezreti. Razen tega je treba omeniti nekatere nove pojave, ki označujejo našo dobo in katerih pomena ne bi smeli podcenjevati, če istočasno ne podcenjujemo bistvenih elementov problema miru, problema, ki bi ga bilo treba ponovno razmotriti v luči teh elementov in izven starih kategorij, ki so zastarele.

Danes se mnogo bolj, kakor pred desetimi leti zavedamo, da bi vojna z nuklearnim orožjem povzročila propad človeštva. Naravno je, da v zvezi s tem človeštvo zahteva nove poti za okrepitev miru in mednarodnega sodelovanja. Ustvarjajoč posledice neslutene možnosti za splošno blaginjo, fantastičen napredek atomske znanosti že s samo univerzalnostjo razdiralne moči te energije obsoja vse odnose med državami, ki bi preprečevale neizbežno univerzalnost njenega miro-ljubnega izkoriščanja.

Imamo še končno pojav, po našem mnenju ogromnega pomena, pojav narodov, ki so šele nedavno dobili politično neodvisnost in popolno nacionalno zavest. Čeprav se zdi paradokso, njihov blagodejni vpliv vse bolj občutimo v mednarodnem življenju kot element ravnotežja, ki se ne opira na materialno silo. Ta vloga izvira med drugim iz tega, ker so bili v preteklosti izpostavljeni krivicam in trpljenju in si svojega razvoja ne morejo zamisliti brez trajnega miru in brez splošnega napredka. Ker jim ni treba braniti podedovanih interesov in pozicij, ki zadevajo interese drugih, se njihove koristi tako rekoč spontano stapljajo z interesi celotne mednarodne skupnosti. Zaveštno in s poznavanjem stvari se ne pridružuje blok, na katere je svet razdeljen, temveč hočejo sodelovanje vseh narodov v miru.

Kar se tiče moje dežele, je njena pot že davno določena.

Razstava ljubljanskih otroških vrtec

Med razstavami, ki so te dni odprte v Ljubljani, zasluži posebno pozornost razstava ljubljanskih otroških vrtec v prostorih vrta na Novem trgu. Najrazkrajše tvorijo: glino, skatle, plastelin, papir, zamaške, skatle, stozke, koruzo, rafijo, zobobrebce, so spretni prstki naših najmlajših oblikovalcev v mične figurice, vazice, živalce, pohišča, sončnike, torbice... Bogata paša za male in velike obiskovalce, ki mimogrede porabijo uro, da si vsaj površno ogledajo raznoliko razstavljene predmete. Posebno pozornost vzbuja flanelograf, ki je idealen pripomoček za hitro in preprosto ponazarjanje pravilic. Ni hče ne more končno mimo pekovnikov, ki ponazarjajo letne čase, promet, ter zlasti pravilico o Snežulčici ter Janku in Metki — slednji celo s hišico iz pravih sladkih dobrot.

Včeraj na ljubljanski reševalni postaji

Andrej Ostrman, 5-letni sin strojevodje, Rozmanova ul. 13, Ljubljana, je v tiskani desno roko v volan vrtičkarskega in si jo zlomil nad komolcem; Franciška Sušnik, 48-letna delavka iz Vrhovja pri Kamniku, si je pri padcu, ko se je vanjo zaljela kolezar, poškodovala desno nogo; Franci Čepan, 4-letni sin kmečkega delavca, doma blizu Polhovca Gradca je padel z voza in si zlomil desno roko v ramenskem sklepu; Marijo Vehovec, dvanajsetletni hči mizarjskega mojstra iz Polja 116, je po tročnikast, ama rano na levi strani čela.

Ohranila je popolno zaupanje v Združene narode tudi v najtežjih dneh. Na mejah med dvema blokoma, ne opredeljujoč se za nobenega, hoče obdržati dobre odnose z vsemi, ki to žele. Jugoslavija vodi politiko aktivne koeksistence in popolne neodvisnosti, pri čemer se ne izmika mednarodni odgovornosti. Mi smo srečni, ker so vsak dan številnejši tisti, ki priznavajo, da je politika koeksistence in neodvis-

Molotov: Za mir na svetu sta predvsem odgovorni Sovjetska zveza in ZDA

Sovjetski zunanji minister Vječeslav Molotov je v svojem govoru na svečani seji ZN izjavil, »da sta za mir in varnost na svetu predvsem odgovorni SZ in ZDA«. Dejal je, da je njegova dežela že dala predlog o razorožitvi in da mora prihodnji korak storiti Zahod. SZ je po njegovih besedah v celoti sprejela zahodni načrt o razorožitvi klasične orožja, Zahod pa naj sprejme sovjetski predlog o prepovedi atomskega in hidrogenskega orožja. Potem je Molotov govoril o nadzorstvu nad oboroževanjem in zahteval, da je treba Kitajsko takoj sprejeti v Združene narode. Dotaknil se je tudi Formoze, Peskadorskih in obalnih otokov, za kar je treba, po njegovih besedah, najti čimprejšnjo rešitev.

Sovjetski zunanji minister je na koncu dejal, da bi pomenilo

Zahodne priprave na ženevsko konferenco

Pariz, 22. jun. (AFP). V dobro poučenih francoskih krogih podarjajo, da se bosta pred konferenco ministrskih predsednikov velikih štirih sil v Ženevi sestali dve delovni skupini strokovnjakov zahodnih velesil. Prva skupina, v kateri bodo britanski, francoski in ameriški strokovnjaki, se bo sestala v Parizu 8. julija, da bi pripravila vsa vprašanja, ki bi jih udeleženci obravnavali v Ženevi — razen nemškega. Ta problem pa bodo obravnavali v drugi skupini, ki bo zasedala v Bonnu. V njej bodo zastopani tudi predstavniki zahodnonemške vlade. Tej skupini bo kot podlaga za proučevanje nemškega vprašanja služil Edenov načrt o združitvi Nemčije, ki ga je predlagal lani na berlinski konferenci.

Posmrtno ostanke Branka Ivanuša pripelje posebno letalo ob 8. uri v Ljubljano

Pariz, 22. jun. (Tanjug). Jugoslovansko vojno letalo, ki vozi posmrtno ostanke tragično preminulega pilota Branka Ivanuša, je ob štirih popoldne odletelo s pariškega letališča Orly.

Z letališča so letalo spremili člani jugoslovanskega veleposlanstva in predsednik francoskega Aero-kluba Corny z več člani kluba. Na krsto je bilo položenih mnogo vencev, med njimi venci avstrijskega Aero-kluba, ameriških udeležencev mednarodnega letalskega rallyja in drugih. Dopoldne so počastili spomin Branka Ivanuša predsednik in podpredsednik Mednarodne letalske federacije z delegati.

Letalo je krenilo iz Pariza namesto ob 13 ure ob 16, ker so francoske oblasti nepričakovano sporočile, da zaradi letalskih manevrov v Srednji Evropi nobeno

tuje letalo ne sme preleteti tega ozemlja. Po posredovanju jugoslovanskega veleposlanika pri francoskih oblasteh in pri ameriškem letalskem poveljstvu so končno letalu dovolili, da čez Luxemburg in München odleti v Ljubljano.

Letalo s posmrtnimi ostanke v Franciji tragično preminulega Branka Ivanuša, je sinoči ob 10 prispelo v Zagreb, od koder bo danes nadaljevalo pot v Ljubljano. Truplo pokojnega Ivanuša bodo na letališču sprejeli ob 8 zjutraj, nato pa ga bodo položili na katafalk v Domu Maksa Perca v Kotnikovi ulici, kjer bo ležalo od 10. do 15. ure. V tem času bo tudi polaganje vencev. Popoldne ob 17 bo žalna svečanost na Zalah, nakar bodo pokojnega Branka Ivanuša prenesli na novo pokopališče.

nje bolj enotno in sprejemanje topelje v drugem delu kot v prvem, ker je drugi del obsegal same priredbe narodnih, in sicer poleg katere hrvaške, srbske in makedonske (Gošče, Milešević), večinoma slovenskih (Simonič, Tomc, Mareš, Svakišič, Vrabec). V tem žanru, ki ga je doslej najbolj in najuspešneje gojil, je Slovenski oktet nocoj nastopil v glavnem z novimi pesmimi, čutili pa se je, da se razen tega napredka v repertoarju razvija v neko novo smer tudi v samem svojem stilu podajanja narodnih pesmi. — Celu prav se je ansambl moral učeno še sproti prilagajati nelahkim zahtevam, ki jih stavlja filharmonična dvorana v pogledu zvočnosti ter intonacije, je vendar pripravevalno dokumentiral resno študijsko osnovo, veliko ansamblske pevsko znanje, in izvrstno muzikalno izpolnjevanje vsake pesmi. Na koncu je moral eno pesem (Pahorjevo »Pa se sliš«) še dodati.

Rafael Allec

nosti del naporov za krepitev miru na temelju načel Ustanovne listine.

Zdi se nam, da bi zmagoslavje te politike v svetovnih razmerah bilo obenem tudi zmagoslavje načel Združenih narodov in miru. Prepričani smo, da je to zdaj že mogoče. Zato v teh svečanih dneh, ko slavimo obletnico, katere zgodovinski pomen je morda še pre zgodaj ocenjevati, gledamo v bodočnost z zaupanjem in nado.

Predsednik Tito se je vrnil v Beograd

Beograd, 22. jun. (Tanjug). — Predsednik republike se je nocoj po krajšem bivanju na Brionih vrnil v Beograd.

Vzhodnonemški strokovnjaki v Beogradu

Beograd, 22. jun. (Tanjug). — Predsednik vzhodnonemške trgovske zbornice dr. Lessing in Fritzkoch bosta v petek, 24. junija, prispela v Beograd, kjer bosta s predstavniki Zunanjetrgovinske zbornice nadaljevala lani začete razgovore.

Sprejem pri Vošnjaku

Trst, 22. jun. (Tanjug). — Jugoslovanski generalni konzul v Trstu Mitja Vošnjak je ob priliki jugoslovanskega dne na tržiškem velesejmu priredil sprejem, ki so se ga udeležili predstavniki italijanskih oblasti, gospodarskega in javnega življenja Trsta, tuji predstavniki v Trstu kakor tudi člani jugoslovanske ekonomske delegacije.

Bulganin obišče Indijo januarja meseca

Moskva, 22. jun. (AFP). Danes je bilo objavljeno, da bo predsednik sovjetske vlade Bulganin obiskal Indijo januarja, kjer bo prisostvoval med drugim svečani proslavi Dneva republike.

GLEDALIŠČE V KROGU

ZAPISEK OB UPORIZITVI ZOLAJEVE »THERESE RAQUIN«

Společje slovenskega »gledališča v krogu« je zvezano s celjskim MG, kjer so v lanski sezoni eksperimentalno uprizorili Sominov »Atentat«. Ceravno se je ideja »gledališča v krogu« rodila in bila realizirana v svetu že več kot pred 30 leti, so motivi, ki so ta način odrskega umetništva pobudili, dandanes vsaj podobni, da ne rečem, izčisti: če je rojstvu »gledališča v krogu« botrovala v marsičem sila po eksperimentiranju in iskanju, je ta sila imela še drug obraz: hoteenje po kar najbolj intimnem zblizanju odrskega ustvarjalca z gledalcem-soustvarjalcem, težnja po vospreditvi igralca, bolje, vrnitvi k nje-

mu kot »praviru« in središču gledališkega stvariteljstva in slednjič sila po izrazni sprostitvi akterja. Če smo dejali, da so dandanes motivi za »gledališče v krogu« izčisti, smo imeli v mislih v prvi vrsti resnico, da sodobno naše gledališče ne hlasta po eksperimentiranju in iskanju za vsako ceno — pred prvo svetovno vojno in dolgo let po njej je ta »za vsako ceno« izvirail pač iz duha in doživljanja časa — marveč, da gre zlasti za tista hotenja, ki se vežejo na igralca in gledalca, tembolj zato, ker jih naš čas skuša nazorno izraziti tudi v »konvencionalnem« gledališču. Idealen primer za to je menda Jean Vilar.

Če so takšni motivi pobudili tudi »Eksperimentalno gledališče« v Ljubljani, je to dejanje brez dvoma pozitivno.

V režiji Baibine Battelino-Baranovičeve je to novo gledališče — z izpopolnitvijo tehničnih sredstev bi ga lahko »preuredili« in z govoricu našega časa preimenovali v »plastično gledališče« — uprizorilo Marcelle Maurettove dramatisacijo znanega Zolajevega mladostnega naturalističnega romana »Thérèse Raquin«. Kaj je narekvalo izbiro dela, je težko ugotoviti. Vsaj dva motiva pa moremo suponorati: dramatisacija je v svetu z uspehom prestala odrski krst, preskok iz »konvencionalne« odrske interpretacije v interpretacijo »v krogu« je spričo naturalističnega stila drame za začetek menda še najbolj pripraven.

Uprizoritev »Thérèse Raquin« je uspela zlasti kot poskus, kot zanimivost. Nikakor pa ne more biti govora o izpolnitvi pričakovanj, če imamo v mislih novi način posredovanja umetniškega razodetja. Zlasti zaradi tega, ker moremo dognati v marsičem direktnem prenosu »konvencionalne« interpretacije na krožno ploščad. Ni dvoma, da se tako režija kot igra, inscenacija, kostumiranje, maskiranje, glasbena oprema in tehnična, zlasti še svetlobna izvedba krožnega gledališča loči od običajnega odrskega posredovanja. Ne glede na tehnične nevednosti, ki jih vsaj zdaj kaže spregledati, je slabost režije predvsem v izredno intenzivnem, da ne rečem kompliciranem forsiranju dramatične koncentracije, zločinško mrakobnega vzdušja, zlasti z vključitvijo vnanjih sredstev (glasba, slušnih efektov). Ozračje gledališča v krogu mora v prvi vrsti napolniti igralec z intimno, komorno (ne tiho, marveč preprosto, neposredno), tako rekoč »domačnostjo«, »privatno« igro. Poleg preintenzivite vzdušja je režiserka zlasti v mižnansenju, v situacijah in premikih s svojim postopkom posredovala vtis iz dejanja nelogično izvirajoče narejenosti, sprememb in menjav perspektiv zaradi njih samih. Menim, da bo potrebno pri novih uprizoritvah zlasti vnanji režiserski postopek izčistiti.

Tudi v igralskem delu uprizoritve je bila malone pri vseh interpretiranih slabost v tem, da so svoje like odzivali s konvencionalnim, »neintimnim« načinom igre. Temu načinu so se marsikdaj izredno toplo izvil Judita Haknova v vlogi Thérèse, Maks

Bajc kot Camille in zgolj početka Lojze Rozman-Laurent. Čeprav so tudi ostali igralci v značajnem pogledu izoblikovali močne, zanimive osebnosti (Elvira Kraljeva, Tone Homar, Alja Tkáčeva in Milan Brezigar), so njih stilne interpretacije bile pač »konvencionalne«.

Glasba prof. Vilka Ukmarja je bila sama na sebi melodično zelo intenzivna, polna, mračnemu vzdušju ustrezna, kostumi Mije Jarčeve stilno zadovoljivi, prevod Ade Škerlove in Sonje Plaskanove pa bi bil lahko manj »literaren« in bolj pogovoren.

Ceprav je »Eksperimentalno gledališče« v Ljubljani led prebrilo s polovičnim umetniškim uspehom, ga vendarle kaže pozdraviti in mu želiti zanesljivejših korakov. V. P.

PRED I. MEDNARODNO GRAFIČNO RAZSTAVO KI BO V VSEH PROSTORIH MODERNE GALERIJE OD 3. JULIJA DO 4. AVGUSTA

Jack Nichols (Kanada): Avtobusna postaja, 1948, litografija

Javni nastopi in produkcije ljubljanskih glasbenih šol

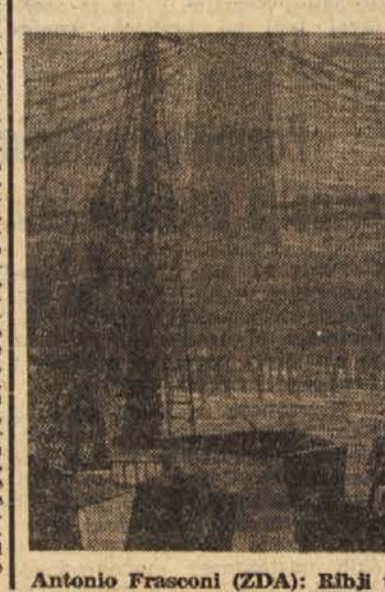
Ljubljana, dne 21. junija 1955. — Z nocojšnjo eklepno produkcijo iz Glasbene šole Ljubljana (v Vogovi ulici) zaključila vrsto javnih nastopov, ki jih je v sredini in koncu junjskega leta, in od katerih v našem listu sredi še nisemo zabeležili tistih štirih, ki so bili 2., 8., 15. in 17. junija. Zato najprej kratko poročilo o teh štirih nastopih v mali filharmonični dvorani. Tolklo je bilo takih učencev, ki so a pridnim delom za nastopili, da jih je njihov profesor predlagal za javen nastop, da so se kar s telesa zvrstili. Vednoma so bili to instrumentalni solisti, vmes pa se je predstavil tudi kak pevec. Nemožno mi je naštevati imena vseh nastopajočih, pač pa naj naštejemo imena njihovih profesorjev, saj so lepi uspehi učencev tudi njihovi lastni uspehi. Učenci za klavir so bili iz šole prof. Alojza Bajc, Zvezka Šonc, Majda Bousack, Jaroslava Erzín ml.

Irme Hladnik, Viktorija Šonc, Marije Jedrliak, Lidija Pokora, Olga Kolarik, Marije Šillogol, Rosanje Felwels, Ade Borštnar, Vere Zupančič-Kralj, Vito Benedik, Silvo Hrašovec (po vrsti, kakor so nastopali njihovi učenci); za violino iz šole prof. Cvetla Budkoviča, Vinka Šušteršiča, Frana Stančiča, Kazimirja Petriča; za violončelo iz šole prof. Karoline Jeraj, Stefana Praprotnika, Čende Sedlbauerja; za kontrabas iz šole prof. Jožeta Štraka; za pozovno iz šole prof. Silva Tamšeta; za harfo iz šole prof. Milana Bračka; za solo petje iz šole prof. Sonje Blawels in Jelke Šteger. Na javnem nastopu 15. junija so razen tega v sedmih točkah nastopili učenci 3. (srednjega) letnika zborovodske šole pri tel. Glasbeni šoli. Ti učenci, iz razreda ravnatelj prof. Radovana Gobca, so dirigiral vsak po eno zborovsko pesem, pel pa je pevski zbor, ki ga sestavljajo učenci zborovodske šole sami.

IZ NAŠIH KINODVORAN ZVESTI PRIJATELJI

Trije so: akademik Neustraov, važna osebnost in pravzaprav čisto simpatičen možak, ki da pravzaprav hkratsko gleda na svet, potem krugur Čizov, prav tako znameniti mož, s širokosežno in vedro naravo, ki rad kakšno zbadljivo uzane na račun prijatelja akademika, trehli iz »učeni« pa je Lajpa, strokovnjak za odgojno življenje, mehka duša, ki se pri svojih štirinastihletnih doživljanjih svojega velike, mladostno romantično ljubezen. Vsi trije na nenavadno način skupaj preživijo dopust, pri čemer se ne manjka veselih in žalostnih dogodivščin. In zgodba je hudomušna, da je kaj; polna je presenečilnih svetlega, prisrčnega humorja. Avtorji filma so celo stvar presadili na sedišča tla in si domišljino privoščili sovjetski uradniški birokracizem, ne da bi štediti iz dovolj neinkvizitnim bodicami; in četudi film še daleč ni ostra, močna družbena satira. Je pa vendar dokaj razveselljivo samontika in uspela šalivka na sovjetsko razmišljanje. Film je kajpada ostal veselo bolj pri vrhu, vsebina in način izdelave sta bolj inkohotna, nikjer pa ni plitek in četudi se da tu in tam zaslediti nekoliko naivnosti ter umetniške hudece, so se avtorji uspešno ognili vsake banalnosti ter se za svojo izvirnost celo niso opravičili z nobenim propagandističnim referencem. Vrednost filma pa ni samo v prizanesljivih satirčnih realcih, ki so še tembolj gotovo navdušile sovjetske gledalce; v nekaterih scenah prehaja humor celo v umetniško poetizacijo ter doblva občedlovesko veščavo, kar daje celotni komediji še toliko bolj živahen nadih življenjske pristnosti. Film je spretno režiran, barvni posnetki so solidni, igra (V. Merkurjev, B. Čirkov, A. Borisov in drugi) pa je nepatetična, domiselna, ponekod z imenitnimi odtentki. »Zvesti prijatelji« pomenijo potemtakem prvi sovjetski pozdrav novejši sovjetske filmske umetnosti in (četudi je res, da ena lastovka se ne prinese pomladi) vendarle kaže, da se sovjetski film v zadnjih letih otrasa mrtvilo in torej politično uniformiranosti ter prizadevno išče lahoda iz slepe ulice. Sij.

Nocojšnja, uvodno omenjena, produkcija v veliki filharmonični dvorani je veljala nastopu orkestra Glasbene šole Ljubljana, ki ga že več let izvirno vodi prof. Vinko Šušteršič. Pri vsaki točki, razen prve, je sodeloval kak solist izmed učencev za klavir (širje iz šole prof. Alojza Bajc, Zvezka Šonc, Majda Bousack, Jaroslava Erzín ml., Vito Benedik, Silvo Hrašovec, po vrsti, kakor so nastopali njihovi učenci); za violino iz šole prof. Cvetla Budkoviča, Vinka Šušteršiča, Frana Stančiča, Kazimirja Petriča; za violončelo iz šole prof. Karoline Jeraj, Stefana Praprotnika, Čende Sedlbauerja; za kontrabas iz šole prof. Jožeta Štraka; za pozovno iz šole prof. Silva Tamšeta; za harfo iz šole prof. Milana Bračka; za solo petje iz šole prof. Sonje Blawels in Jelke Šteger. Na javnem nastopu 15. junija so razen tega v sedmih točkah nastopili učenci 3. (srednjega) letnika zborovodske šole pri tel. Glasbeni šoli. Ti učenci, iz razreda ravnatelj prof. Radovana Gobca, so dirigiral vsak po eno zborovsko pesem, pel pa je pevski zbor, ki ga sestavljajo učenci zborovodske šole sami.

Antonio Frasconi (ZDA): Ribji trg v Fultonu, 1954, barvni lesorez

Tretji ljubljanski festival SLOVENSKI LJUDSKI PLESI

Tudi slovenskim plesom dež ni prizanesel. Toda ljudje so s tmasto vztrajnostjo čakali, da je ponehal. Tako so se ljudski plesi kljub vsemu prebili skozi čase do naših dni. Ples je sestavina življenja, kot so to jed in pijača, zato se tudi nobeno ljudstvo ni hotelo odpovedati temu ugodju. Radi gledamo ples in poslušamo pesmi, ki jih je ustvarila ljudska domselnost, te izbire mladosti, iz katerih neprestano črpamo novo življenje. Folklor — to je ljudska modrost. Na to modrost smo tudi mi lahko ponosni. Prijetna mi je zavest, da pripadam skupnosti, ki je znala v taki estetski in kulturni obliki izraziti svoja doživljanja. Človek, ki bo plesal, bo predstavljal vedno podobo ljudskega zdravja.

Akademski folklorna plesna skupina »France Marolt« ima pod strokovnim vodstvom članov Glasbeno narodopisnega inštituta v Ljubljani med nami svoje posebno poslanstvo. »Pleše« program slovenskih ljudskih plesov, vsebinsko vrednih in izrazno pristnih, ki smejo predstavljati izročilo našega naroda. Tako praviijo sami. Pristavljam še to. Ne gledam na ljudske plesne kot na nekaj, kar je sicer narodopisno zanimivo, a se je že preživelo. Nič se ni preživelo, zakaj tudi ples je izraz tiste preteklosti našega ljudstva, iz katere je zrasla naša borbena in ustvarjalna sedanjost.

Na večeru so se vrstili koroski, belokranjski, primorski, panonski in gorenjski plesi. Od koroskih rejev sta bila dva nova, in sicer Matjažev rej po sedaj že pozabljeni beladi o kralju Matjažu, ostala pa je Godčeva melodija in bežni opis plesa Franceta Marolta. Na podlagi obeh elementov je izvajani ples priredila Marija Sušterjeva, koreografa Glasbeno narodopisnega inštituta. Druga novost pa je bil Svatbeni rej »Korošec« iz srednje Zilje. Do nedavnega so pelj na to melodijo tudi svatsko pesem fantje, ko so prijezdili po nevesto. Za koroskimi rejji so sledila belokranjska kola (Adlešičko kolo o lepi Anki, hruške, jabolka... Predgrajsko o pobelem polju z ovčama, nato posebno učinkovito nemo kolo »Na trumf« (triumf), ki izraža godbnost belokranjskih ljudi, in končno še svatbeno viniško kolo »

blazinic«. Svojtiven značaj so imeli pred nekaj leti po Mariji Sušterjevi zapisani Primorski plesi: preprosti Trentarski in dve Rezijski, ki se od ostalih primorskih plesov bistveno razlikujeta zaradi svojevrstnih plesnih elementov. Po prireditvi Franceta Marolta je skupina izvajala »Panonsko suito« (Po zelenoj trati, Samarijanka, Marko skače). Sledil je spored delovnih plesov iz Prekmurja in Stajerske (Tkalečka, Soštarska, Toča in Znojški venci), in končno še gorenjski svatbeni plesi (Majolka, Potrkana, Mrzuin, Koutri, Zakjji in Metva) v prireditvi Tončke Maroltove.

Nastopajoča skupina je svojo kulturno nalogo prelepo opravila.

Posredovala nam ni samo znanje oblike ljudskih plesov, ampak tudi njihovo vsebino, to kar je hotel ustvarjalec z njimi izraziti. Izvajalci, ki so se morali za tak nastop dolgo časa in skrbno pripravljati, ne da bi imeli od tega kakršnekoli materialne ugodnosti, zaslužijo pač priznanje za svojo ljubezen do ljudskega izročila in za zvestobo do stvari. Zaradi stilne čistosti izvajanja bo skupina mogla ljudske plesove v tujini. Učinkovitost in estetsko vrednost samega plesa so v veliki meri podprle ustrezne in smiselno, kulturno izvajanja spretna glasba.

MARTA PAULIN

O simfoničnih delih

Razen dramskih, baletnih in operno-koncertnih, daje prireditvam III. ljubljanskega festivala svojstven umetniško kvaliteten pečat tudi niz simfoničnih koncertov. V četrtek 23. junija bo prvi simfonični koncert Slovenske filharmonije pod vodstvom dirigenta Sama Hubada.

Spored obsega troje del domače in tuje glasbene stvarjalnosti. Kot prva bo na sporedu uvertura »Kralj Matjaž« Matija Bravničarja. Matija Bravničar sodi v tisto skupino slovenskih simfonikov, ki črpa svoje tematiko in inspiracijo v domači folklor in duhu ljudske tvornosti. Vse to pa odeva v njemu lasten instrumentalni način, ki je iznajdljiv in gibel. Vse ta kreativni prijem daje njegovim delom svežino, priljubljenost in razumljivost. Kasneje sledi Beethovenova uvertura »Korošec«, ki je v svoji simfoničnosti tako tuja domača dela, ki bo do močan podpornik propagiranju domačih naporov.

Njegovo bleščeče izvajalske sposobnosti smo imeli že večkrat priljubljeno slišati. Prepričani smo, da bo tudi četrtkov večer lep glasbeni dogodiv.

Kot zadnja točka sporeda je na programu IV. simfonija ruskega skladatelja P. I. Čajkovskega »Čajkovski sodi s Chopinom, Smetano in Dvorakom med tiste nosilce velike kulturne manifestacije, s katerimi se ponasa slovenska muzika.

Četrta simfonija izraža mogoče najbolje značaj in temperament velikega simfonika. Menda se je njegov duhovni profil razvil iz skladanja Beethovenovemu z razliko, da so ob koncu sprevrže v tiho potrtost in resignacijo.

Vodstvo je v rokah dirigenta slovenskih filharmonikov ter opernega orkestra Sama Hubada, ki je že večkrat dokazal svoj renome doma in v tujini.

Njegovo dirigentsko paleco vodil zanesljivo ritmični čut in velika plastika oblikovanja forme. Njegov repertoar obsega dela vseh stilnih obdobij in smeri z izrazito afilnato do moderne glasbe, kar bo, upamo, dalo tudi koncertu stilno zaokroženost in verno sliko ustvarjalcev. U. B.

Hotel VICKI BAUM
ROMAN Sangaj

»Zadeva je še čisto drugačna,« je dejala madame. »Prvotno eksperimentalnost ni bila posebna pravica, ampak ponižanje za tujce. Kitajci so bili preveč ponosni, da bi dovolili barbarom stanovati v svojih mestih. Tujci so se morali naseliti zunaj, na varno ograjenem prostoru, v močvirnih, zoprnih krajih, in kitajski uradniki niso hoteli imeti nobenih opravkov z njimi in njihovimi pravnimi zadevami. Tako je nastal Sangaj. Zdaj jim je seve žal in njihove tožbe segajo do neba.«

»Zanimivo,« je menila Ruth in se ozrla na damo, ki je bila obeta za Frankovim stolom. »Zmerom sem mislil, da — je dejal Frank in obrnolnil. Helenin parfum ga je bil zadel ko udarec po glavi. »Dober dan, Frank,« je rekla Helen. »Dober dan, madame Tissaud.«

Na sebi je imela kratko, belo obleko, klobuk pa je držala v roki. Klobuk je bil videti brezobličan, na njenih laseh je bilo nekaj neukročenega, ko da je šarila z rokami po njih, ko da je tekla skozi vohno, ko da prihaja od ljubčka. Frank je preklinjal svoje srce, ki se začelo utripati tako divje, tako glasno, da ga je morala Ruth slišati.

»Dober dan, Frank,« je rekla Helen. »Dober dan,« je odgovoril Frank. Madame Tissaud je uživala ob tem prizoru. Z veseljem je prevzela nalogo, da bo obe ženi medsebojno predstavila. »Gospa Russellova, ali vam smem predstaviti gospodično Ruth, malo nevesto našega prijatelja? Poročila se bosta v soboto, potem pa se odpeljeta v Soochow, s čolnom na ženitovnanjsko potovanje. Ne morem nič za to, meni se zdi poroka nekaj imenitnega. Ali ne bi prisledil, gospa Russellova?«

»Samo za trenutke,« je rekla Helen. »Moram nazaj k svoji družbi. Sir Kingsdale-Smith je tiran, odvleči nas namerava v neko strašno cocktailsko družbo. Tukajšnja angleška kolonija ima na sebi nekaj kanibalskega, mar se vam ne zdi? Vsaj meni se zdi, da so me že čisto požrli.«

In po teh besedah je Helen prisledila k Ruth in jo na moč ljubeznivo pogledala. »Tako sem vesela, da sem se seznanila z vami,« je dejala. »Frank mi je mnogo pripovedoval o vas.«

»Gospa Russellova in gospod Frank sta dobra prijatelja,« je pripomnila madame s prekipevajočim veseljem spričo tega prizora. Frank je z eno roko, ki jo je samo z največjim trudom obvaroval drgetanja, dvignil prazno čašo k ustom. Ruth je to prezrla, Helen pa ne.

»Frank je bil tako ljubezniv, da je nekajkrat spremljal mene in mojega moža kot vodnik,« je rekla obrnjena k Ruth; »res je, Bertie se je naravnost zaljubil v Franka; čudno, kajti drugače ne more trpeti Američanov.«

»Gospod Russel je brat lorda Inglewooda,« je pojasnila madame. Ruth se je lahko, spoštljivo priklonila Helen. Nanjo je napravilo globok vtis, da ima Frank tako odlične znance. »Kako ste se vozili po morju?« je vprašala Helen.

»Hvala, vožnja je bila zelo prijetna,« je odgovorila Ruth.

»Kako vam ugaja Sangaj?« je nadaljevala Helen pomenek.

»Videla še nisem mnogo,« je odgovorila Ruth. Pomislila je, kajti rada bi bila rekla nekaj pametnega. »Frank mi je podaril mlado rako, Konfucij ji je ime,« je povedala.

»Kako lepo,« je dejala Helen s pojemajočim glasom. Zdaj je pogledala Franku naravnost v obraz, pri čemer so se ji zenice razširile tako, da so postale njene oči čisto temne. »V soboto to — je rekla. Njene Besede so zvenele, ko da je sama z njim. Ker Frank ni odgovoril, je nastal kratek, tih premor. »Natakale je zaklical Frank. »Se en whisky. Kaj vam smem naročiti?« je vprašal Helen. »Kopalno kad, polno ledu,« je odgovorila ogorčeno. Ruth se je pomirjevalno zasmejala. »Kako čudovit je vaš parfum, gospa Russellova,« je rekla v nerodnem prizadevanju, da ne bi vnovič utihnil.

»Se vam zdi?« je vprašala Helen brezbržno. »V Parizu ga izdelujejo zame. Izdeluje ga kemik, ki ga je osebno sestavil, parfum z monogramom — mu pravi. Najprej vas pogleda, potlej vas nekajkrat obišče in pokramlja z vami, in če čuti, da je zajel vašo osebnost, sestavi vaš parfum. Zelo gizdalinsko, mar ne?«

»Kaj vse se dogaja na svetu,« je menila Ruth.

Helen se je ozrla na Franka, čeprav je govorila z Ruth. »Če vam je prav, vam dam nekaj tega parfuma,« je rekla, »vsekakor pa mislim, da je med nama velika razlika. Toda nasprotje ima tudi svoj čar, mar ne, Frank?«

»Moški nišesar ne razumejo o tako nežnih stvarih,« se je oglasila madame Tissaud na moč zbadljivo. Frank je zdrhtel, ko je pomislil, da bo stopil Helenin parfum med njega in Ruth, ko nevidna, vznemirljiva in srce trgajoča prikazen.

NAŠIM MLADIM BRALCEM

ŠKRATJE VELIKANI

Stara šola je tistega dne žalostno zaprla svoja okna, te večno mlade oči, v katerih so vse leto cveteli obrazi otrok... Zdaj so otroci odšli na počitnice. Šola pa bo osamljeno dremala in čakala, kdaj jo bodo spet zbudili mehki glasovi...

Tánčica se je vračala iz šole. Na hribu je malo postala. Smilila se ji je stara, osivela šola. Čez poletje bo pogrešala njene topline,

Polifema. Velik je in močan in eno samo oko mu blešči iz sodaste glave... Tánčica pa bo pogrešala tudi svoje sošolke in sošolce. V počitnicah bodo hodili na izlete in taborjenja, ona pa bo priklenjena na Polifemov dom. Ta stoji čisto na repu vasi, zato malokdaj kdo z glave pogleda tja v pusti konec... Še deseto leto ni izpolnila, pa mora Polifemu opravljati že vsa gospodinjinska dela. Tako je imela vedno

domu... Ko je tako tekla, je Tánčica izgledala ko mravljica. Drobnja in pridna.

Nekega dne v počitnicah pa je mimo prišlo nekaj sošolcev. Vračali so se z izleta. Tánčica je nesla pravkar veliko vedro vode v hišo. Tako jih je bila vesela, da so ji solze orosile oči. Rada bi jih peljala v hišo. Bala pa se je Polifema, ki se bo vsak čas vrnil.

»Pojutrišnjem gremo na gorot!« je rekel Martinek. »Z nami boš šla, ali ne?«
»Gospodar me ne bo pustil!«
»Pa če ga bomo vsi prosili?« je vprašala Nina.

»O, nikar ga ne vprašuj!« se je branila Tánčica. »Ne poznate ga...«

»A, postopaj! Smrkovje!« je tedaj zagrmelo za njimi. »Domov! Brži!«

Bil je gospodar. Grozen je bil s tistim očesom. (Eno oko je izgubil že kot mlad fant pri nekem pretepu...) Tánčica je zajokala. Martinek pa je ostal junak.

»Z nami bo šla na izlet!« Polifem se je široko zasmejal. Nato je zabundal:

»O, saj bo imela izlet. Tja v gozd. Vsa drva, ki sem jih nasekal, mora spraviti k poti... Potem pa naj gre... Ha, ha! Zdaj pa izginite...!«

Zamahnil je z gorjačo in otroci so stekli po bregu...

Drugo jutro je Tánčica zgodaj odšla v gozd. Ves dan bo vlačila težke veje k poti da jih bo gospodar nato lahko odpejal... Iz grma je skočil zajec in se pognal po gozdu. Nenadoma si je Tánčica zaželela, da bi osedlala urnega zajčka, se ga prijel za dolge uhlje in odvihrala nekam daleč stran...

Pa ohi! prišla se je za glavo. Zagledala je vse veje na velikem kupu. Kar pošteno se je prestrašila. Stekla je dalje po gozdu. Nikjer ni našla več nobene veje. V grlu jo je začelo stiskati, kot bi se ji kača ovila okrog vratu... V trenutku so ji napolnile glavo čudne misli: Škrat! Škrat! To so bili škrat! Toda ti pomagajte! Dobrim ljudem samo v pravljicah! Morda pa škrati le res žive še danes?! In prav zdajle kukajo iz kakšnega grma! Zakri-la si je obraz. Za njo je vzvalovilo listje. Začela je teči in vpiti: »Jo, pomagajte! Škrati...!«

Zdajci so iz grma skočili na pot njeni sošolci. Ko okamenela kraljična je obstala Tánčica. Prestrašeno jih je gledala, oni pa so se smejali. Martinek pa je dejal:

»Ali nismo mi škratje pravi velikani...?!«

»Že navsezgodaj so prišli danes pome,« je rekla Nina. »Komaj smo zveleli na kup, preden si prišla...«

Tánčica je še dolgo ostala brez besed...

Naslednji dan je šla z njimi na izlet. Polifem je ni mogel snesti besede...

Jeseni pa je Tánčica prišla k boljšim ljudem...

Leopold Suhodolčan

Stara pesem

Mati pleve sredi vrta, šramba na stečaj odprta, bratec vanjo — smuk! — postrd.

Sestra — punčka nevoščljivka, zdaj hitela bi, tožljivka, tožit materi na vrt...

Bratec sestro zdaj izplača, punčka mu pošteno vrača, sladka strd pa vsa — na tla...

Zdaj pa punčka mulo pase, fantku čelo v bulo rase, muca se s strdjo sladka...

Daniš Gorinšek

Tinčkov mlinček

F. ŠLANA

saj ji je bila kot druga mati. Tánčica je bila brez staršev. Sama prav ne ve, kdaj in kje ju je v zadnji vojni izgubila. Zdaj ima rejnika. Hudomušni otroci ga kličejo za

le malo časa za učenje. Vendar ji sabi redi niso nikoli zapakali spričevala...

Se enkrat je pogledala šoli v nagubano lice in nato stekla proti

Smrtonosna jablana

V Antilskem morju, nedaleč od otokov Haiti, se nahaja manjši otok, poznan pod imenom Zelva. Ob njegovih obalah so strme skalnate pečine, zaradi katerih ladje tukaj ne morejo pristajati. Samo na nekem kraju, imenovanem Nizka Zemlja, ladje lahko pristanejo.

Notranjost otoka je pa veliko bolj domača, kot bi človek sodil po kameniti obali. Visoke planine so porastle z bujnimi tropskimi gozdovi, v katerih rasto najbolj nenavadna drevesa in živali. Najbolj zanimiva je bil ta otok velik izvoznik sladkornega trsa, tobaka, raznih začimb in indiga.

Toda na tem otoku raste srednjajlepših tropskih plodov tudi zelo strupena rastlina. To so neke vrste jabolka, katerih okus je zelo prijeten in že od daleč vabi popotnika s svojim prijetnim vonjem. Toda v tem tako vabljivi-

vem sadu je skrit strašen strup. Tisti, ki tega ne vedo, se čisto prevarijo in okusajo plod. Le nekaj hipov mine in usta začno strašno peči in goreti od žeje, ki je ne more nič ugasiti. Kar je pa najhujše, strupen ni le plod, temveč je strupeno tudi listje te rastline. Če se kdo lista dotakne, takoj odpade koža z mesta, ki je bilo v dotiku z listom, kot bi se človek opeknel ob najhujšem ognju. Močan veter odnaša listje na morje in tedaj se kmalu pojavijo na morskem gladini množice poginulih rib. Celo spati pod tem drevesom je smrtno nevarno. Jutranja rosa raztopi strup iz listja in plodov, in tako s strupom prepojena rosa pada na človeka, ki spi pod drevesom in lahko se zgodi, da se le-ta nikdar več ne prebudi.

Tako bomo risali TIGRA

Kdo bi rad narisal tigra? To ni težko. Tako-le naredite, ker so tigri pač tigri in je boljše biti previden.

Najprej je treba narisati rep, kot ga tigrar že mora imeti (slika 1). Nato je treba narisati zadnje noge in na vsaki nogi po eno šapo in kremplje (slika 2). Nato lepo in počasi narišite hrbet in trebuh — to je tigrovo telo (slika 3), sedaj vam ostaneta samo še dve prednji nogi in šape (slika 4).

Okrog tega tigra pa narišite še veliko in močno kletko, in šele tedaj mu narišite glavo, oči in zobe.

Kdor bo tigra tako previdno risal, se mu ne bo moglo nič zgoditi.

Veselo v krogu

BASEN O GOBAH

Zvonko pesem poje z bele breze kos, pod zelene hoje leze polček bos.

— Polček, kam potuješ, da ni kaj narobe? —
— Strček kos, me čuješ, danes grem po gobe. —

— Le nikar predaleč, tam doma so ježi, znajo te obost v svoji ozki veži. —

— Hvala za nasvet! —
Polček leze dalje, praprotje mu plete senco iz svoje halje

Zadaj za parobkom zdaj se jež razusti: —
Gobe te so moje, v miru, polž, jih pusti —

Polž še dalje leze, ježu to naznani: —
— Tod kraj bele breze moji so gobani,

moji so gobani, dobri kot mošančki. —
Ni prepri končan še, prihiti jo janjčki,

z janjčki pa kozlički, ovce mekčale, koze — beketale, gobe pozobale...

Jež srši bodice, polž molli roge, ko domov čez gmajno sita čreda gre.

Crtomir Sinkovec

IZPOLNJEVALKE

Kjer so z zrnom tla posuta, tja zahaja naša — —

(Putra)

Teta Metko poprašuje, kaj naj ji pripoveduje. Metka k teli se postavi, vsa vesela tako pravi: »Tista mi ugaja bajka, ko je muha snedla — —

(Pajka)

Čez sosedno drevje svoje pne vejevje, širom se razteza belokožna — —

(Breza)

Kdor pozna jo, jo mrzi, v strahu vsak od nje beži. Brez plavut je in brez nóg, vendar lazi

naokrog. Gibéno urno se obrača. Kdo je to? Strupena — —

(Kača)

Manica

Kako je bil udomačen konj

(Sirska narodna pripovedka)
Ljudje so že v starih časih poznali neke čudne živali, ki so bile hitre ko veter in so imele repe in grive. Imenovali so jih konje, kar pomeni na nekem starem, že pozabljenem jeziku »lep ko sonce, hiter ko blisk, čist ko studenec.«
Vsak peti večer so prihajali konji v tropih iz neke daljne neznane dežele z juga, da bi se pod planino Sen-Balkis napili vode. Nihče se jim ni mogel približati, tako so bili divji.

Dolgo so jih ljudje opazovali od

daleč, ko so videli, kako dirjajo na obzorju kot krdelo antilop. Razmišljali so, kako bi jih ujeli in udomačili. Mar jih ne bi mogli uporabljati za potovanja v oddaljene kraje? Oslj so bili tako čudni, neuhogljivi, kamele pa počasne in neokretne.

Leta so minevala, toda nihče se ni znal približati tem divjim živalim in jih ukrotiti.

Nekega dne se je pojavil čuden človek z imenom Tel-Babi (to bi na tistem starem že izumrem jeziku pomenilo hijena) in je dejal ljudstvu na trgu suznjev v Samarkandi:

»Eh, lahko bi te divje živali ujeli. Takole, poslušajte, bi to lahko storili: vedno prihajajo na izvir pod Sen-Balkisom, kajti drugih

izvirov ni nekaj dni daleč od tod. Zabdite kopje v zemljo poleg izvira. Od daleč bodo konji mislili, da je to človek, pa se bodo vrnili, ne da bi se napili vode. Toda ker jih bo žežalo vedno huje, bodo prisiljeni priti spet. Blizu izvira pa izkopljite jamo in jo napolnite z žganjem. Spočetka se bodo zmrdovali, toda morali ga bodo piti. Ko bodo pijani, vam bo lahko narediti jim uzde.«

Ljudje so se nasmehnjali temu predlogu, vendar so storili, kot jim je ta čudni človek svetoval in posrečilo se jim je ukrotiti konje.

In še danes konji ubogajo človeka, vzljubili so ga in mu postali zvesti, žganja pa nikdar več ne pokusijo, ker jih je prignalo v sužnost človeku.

NEVIDNE NITI

O Nevenku vedo povedati skoraj same dobre reči. Na cesti lepo pozdravlja, ne meče kamenja v okna in tudi v šolo redno prihaja. O, Nevenko je priden fant, je olikan fant...

A ni dober fant! Za to pa je treba imeti srce. Reklj boste: Srce ima tudi priden fant in ga ima olikan fant. Že, že, srce! Toda srce brez nevidnih niti! Da še niste slišali o njih? O srcu z nevidnimi nitmi? Potem pa le brž poslušajte!

Nevenko je zadnjič neopazno smuknil sosedov vrt. Cvetice so se prešerno kopale v soncu. Pa jim

je Nevenko kot kruti Turek potrgal mlade glave. Sonce je zajokalo. Res, nihče ga ni videl od ljudi. Toda v tistem hipu so se pretrgale nevidne niti, s katerimi je bilo njegovo srce povezano s cveticami...

Ko je Nevenko ujel ptico, jo je poslal mački med zobe. Umrla so njene svobodne oči. Takrat so se pretrgale tiste nevidne niti, ki so vezale njegovo srce s pticami...

Da, Nevenko je priden fant, je olikan fant... Nevenko pa ni dober fant! Njegovo srce je brez tistih čudovitih nevidnih niti...

L.

SPORT IN TELESNA VZGOJA

Danski telovadci v Ljubljani

V soboto ob 16. uri bo na letnem telovadišču v Tivoliju telovadni dvboj Danska : Jugoslavija

V okviru proslav 10-letnice osvoboditve bo v soboto ob 16. uri na letnem telovadišču v Tivoliju telovadni dvboj Danska : Jugoslavija in Danke. V primeru slabega vremena pa bo ta prireditve v nedeljo ob 9. uri zjutraj na letnem telovadišču ali pa v dvorani na Taborni.

Vrsta prvakov

Dansko reprezentanco, ki bo prispevala v Ljubljano že danes zvečer s posebnim avtobusom, sestavljajo res najboljši telovadci te države. V reprezentanci gostov bo nastopil letošnji prvak Danske Gröne, Jøssen — prvak iz leta 1952, Borge Nielsen — prvak leta 1953, Jensen — prvak leta 1951, razen njih pa še manj poznani telovadci, kot so: brata Thomsen, Mølsen in Jørgen Nielsen. Vodja vrste bo Erik Vejn, v reprezentanco pa pridejo še: predsednik Danske telovadne zveze Holger Christensen, podpredsednik Poulsen in še dva sodnika.

Kvaliteta danske orodne telovadbe bi se lahko nekako primerjala z našo. Naši telovadci se v dvoboju z njimi še niso pomerili, pač pa so se z njimi srečali na olimpijadi v Londonu in Helsinkih. Danci so bili obkroženi od naših. Lanj pa, ko je bil v Rimu velik mednarodni telovadni nastop, da so naši prekinili tradicijo in se uvrstili pred Danke.

Dobro pripravljani

Telovadci, ki bodo zastopali Dansko, so člani tamkajšnje telovadne zveze (Dans gymnastik forbund), ki šteje 125 društev z nad 52.000 člani. Ni pa to edina telovadna organizacija na Danskem. Taki sta namreč še dve, vendar je pri mednarodni organizaciji FIEH udeležena le Dans gymnastik forbund.

Za nastop v Ljubljani so se Danci temeljito pripravili. Da jih ne ameno podcenjevati, dokazuje že to, da so gostje letos aprila meseca premagali reprezentanco Nizozemske, nekaj mesecev poprej pa celo Švedske. Danci so zelo spretni v prostih vajah, odlikujejo se po svoji gibčnosti ter po dovršeno izvedenih preskokih.

Naša reprezentanca okrnjena

Za sestavo jugoslovanske reprezentance sta bili minulo nedeljo dve letni telovadci, in sicer eno v Beogradu, drugo pa v Zagrebu. Na

Uspel nastop »Partizan« Gotovlje

Minulo nedeljo so imeli v Gotovljah pri Zeleni lepo svečanost. Mladim telovadcijskim društvom »Partizan« je s svojim prvim nastopom prispelavo 10-letnica osvoboditve. Številni udeleženci v sprejeto skoli vas in pešter nastop vseh oddelkov dokazujejo, da ima društvo že solidne temelje. Telovadišče je bilo polno domačih gledalcev in gostov iz Zalea, Petrovc in Šempetra. Obenem z 10-letnico osvoboditve pa so praznovali Gotovljani tudi 30-letnico svojega športnega delovanja.

NAMIZNI TENIS

Neuradno mladinsko prvenstvo Evrope

Stuttgart, 22. jun. (Tanjug). Danes se je začel mednarodni turnir mladinskih namiznotenističnih moštev za prvenstvo Nemčije, ki mu pravijo neuradno prvenstvo Evrope. Moštva so razdeljena v štiri skupine. V četrti skupini so: Jugoslavija, Anglija in Posarje.

Jugoslavija je odigrala dve tekmi. V prvi je premagala Posarje s 5:0, v drugi pa je premagala Anglijo s 5:1. To je bil doslej najboljši dvoboj na tem turnirju za je navdušili vse gledalce.

VATERPOLO

Veliko zanimanje v SZ za nastop naše reprezentance

Moskva, 22. jun. (Tanjug). V SZ je veliko zanimanje za gostovanje jugoslovanske vaterpolo reprezentance, ki bo prispevala 25. junija zjutraj v Moskvo. Moskovski športni krogi

podlagi rezultatov, doseženih na teh dveh tekmovalnih, je bila sestavljena naša reprezentanca, in sicer: Čuklec, Jurjevič, Parvan in Kropivšek iz Zagreba, Črvicki in Sedž iz Beograda ter Urban in Hranstnik in Oblak z Josomic. Vodja vrste bo ing. Ivančević, sodnika na dvoboju pa Bizjak in Kovčević. Zal, v naši vrsti tokrat ne bomo imeli priložnosti videti še mlade slovenske tekmovalce Pečarja, Tomšiča in Šilbarja. Medtem ko je Pečar pokodovan, slednja dva nista pripravljena zaradi diplomskih izpitov na fakulteti.

Kljub temu pa lahko pričakujemo, da bo to izredno zanimiv telovadni dvboj, za katerega se ne ve, kdo bo zmagovalce. E. Glavič

PRED NOGOMETNO TEKMO JUGOSLAVIJA — ŠVICA

ŠESTO SREČANJE

Švicarski nogometaši bodo prispeli v Beograd v soboto

Ob koncu pomladanske nogometne sezone čakata našo reprezentanco dve tekmi: mlada reprezentanca se bo v soboto pomerila v Frankfurtu z mlado reprezentanco Zahodne Nemčije, »A« reprezentanca pa v nedeljo v Beogradu s švicarsko reprezentanco.

Dobra izbira

Kandidati za sestavo mlade reprezentance so imeli včeraj dopolnilne trening tekmo, po kateri bo zvezni kapetan sestavil moštvo za tekmo v Frankfurtu. Igralci »A« reprezentance bodo imeli kratke priprave od srede do nedelje. Trenirali bodo v Topoli pod vodstvom trenerja Moše Marjanovića.

Tudi za to tekmo je zvezni kapetan izbral najboljše kandidate. V moštvo, ki je 29. maja premagalo Italijo, ni samo kaznovanega Veselinovića, Namesto njega prihajata v poštev Mutinović in Cokić. Vsi ti

podpirajo lepe uspehe jugoslovanskih vaterpolistov ter pričakujejo dobro za našo tekmo. Tudi pri podpiranju, od 12. do 18. junija, v Moskvi, na katerem so sovjetski vaterpolisti osvojili drugo mesto z enakim številom točk, toda slabšo razliko v golih, kakor zmagovito moštvo Madžarske, tekma z Jugoslavijo poseben pomen. V Moskvi podpirajo, da bosta obe tekmi z Jugoslavijo pokazali polno vrednost sovjetskih vaterpolistov, ki so zadnje leto mnogo napredovali.

Na Centralnem ljudskem kopališču na Celovški cesti 3 se bo v ponedeljek, dne 27. junija začela za otroke od dovršenega šestega leta dalje plavalna šola. Vpisovanje dne 23., 24. in 25. junija od 10—12 in od 17—18 v vestibulu na Centralnem ljudskem kopališču. Tečaj traja tri tedne, in sicer dnevno od 9—11, razen nedeli, prispevek za celotni tečaj je 250 din, ki je plačljiv pri vpisu.

ODBOJKA

Drugi poraz naših

Bukarešta, 22. jun. (Tanjug). Madžarska odbojkarška reprezentanca je danes premagala reprezentanco Jugoslavije s 3:2. Po vodstvu 2:0 v setih, je naše moštvo zlahka izgubilo še naslednja dva seta. Naši reprezentantni so igrali brez volje in neborbeno. Madžari pa borbeno in živahno ter so z dobrim blokiranjem preprečili naše napade in napadali s plasiranimi ložami, kar jim je seveda prineslo točke. Danes je bila najbolj zanimiva tekma med moštvi SZ in CSR. Zmagali so nepričakovano sovjetski odbojkarji, ki so vso igro izvrstno igrali. To je že nauradem finale in je malone gotovo, da si bo SZ v moški konkurenci priborila prvo mesto.

Rezultati: Madžarska — Jugoslavija 3:2 (10:15, 12:15, 15:6, 15:10, 15:5); SZ — CSR 3:2 (15:3, 15:12, 6:15, 7:15, 15:12); Bolgarija — Poljska 3:2, Romunija — Francija 3:0, Italija — Avstrija 3:2, Albanija — Egipt 3:0, Belgija — Finska 3:2.

nogometaši so se že zbrali, manjka samo Beara, ki ima vnetje očesa. Toda Beara bo prispel v soboto v Beograd in je skorajda zanesljivo, da bo igral.

Sesta tekma s Švico

Naša nogometna reprezentanca se je doslej pomerila s švicarsko šestkrat. Prva tekma je bila leta 1933 v Zürichu, ko je bila naša reprezentanca premagana z rezultatom 1:4. Istega leta novembra sta se jugoslovanska in švicarska reprezentanca pomerili v Beogradu. To je bila tekma v okviru kvalifikacijskega tekmovalnega za finale II. svetovnega nogometnega prvenstva. Tekma se je končala neodločeno in Švica se je kot zmagovalca skupine, v kateri sta bili Jugoslavija in Romunija, uvrstila v finale svetovnega prvenstva.

Po osvoboditvi smo sta s Švicarji prvičkrat pomerili leta 1950 v Bernu tik pred odhodom na svetovno prvenstvo v Braziliji. Naša reprezentanca je zmagala s 4:0. V Bello Horizonte je jugoslovanska reprezentanca, ki je bila v isti skupini s Švicarji v okviru tekmovalnega za svetovno prvenstvo, zmagala s 3:0. Zadnja tekma je bila 24. junija 1951 v Beogradu. Naši reprezentanti so premagali goste z visokim rezultatom 7:3.

Za obe moštvi pomembna tekma

Po porazu s Španijo, ki je bil večidel sad poskusov z nekaterimi novimi igralci, so Švicarji sestavili reprezentanco, v kateri so trenutno najboljši igralci, tako da bi se s tem moštvom v tekmi z Jugoslavijo rehabilitirali za nepričakovan poraz. Za nas je tekma zelo pomembna, saj bo v okviru tekmovalnega za spokal dr. Josepha Grösa. Prvo tekmo je naša reprezentanca odigrala v Italiji in zmagala s 4:0. Do konca leta nam preostane samo še tekma z avstrijsko reprezentanco. Lj. Lovrič

PREDAVANJA

Obiščite razstavo šolskih in domaćih del risarsko-slikarske sekcije KPĐ »Ivan Rob« v Mali dvorani kina »Union« od 9—12 in od 14—19.30. Mednarodnega jezika esperanta se naučite doma v dopisnem tečaju s šolskimi — Prospekt in prvo lekcijo vam pošlje proti plačilu 50 to. Zvezna esperantistov Slovenije, Ljubljana, poštni predal 775.

Slovensko kemijsko društvo in Kemični inštitut »Borisa Kidriča« SAZU v Ljubljani vjudno vabita zainteresirane na predavanji dr. I. G. Drydena, direktorja Kemijskega oddelka Britanskega združenja za raziskave in izrabo premoga v Leatherheadu. 1. predavanje: »Napredek kemije premoga« bo v četrtek, 23. junija, 2. predavanje: »Organizacija raziskav premoga v Veliki Britaniji« bo v petek, 24. junija. Predavanja bosta od 18 v predavalnici Kemijskega inštituta »Borisa Kidriča«, Ljubljana, Hajdrihova ulica 19, v angleškem jeziku in bosta prevajani.

»O tiktivni terapiji« bo predaval prof. dr. Mario Cordaro iz Padove v soboto, dne 25. junija 1955 ob 17. v predavalnici Interne klinike. — Ker predavatelj obravnava tiktivno terapijo iz vseh področij medicine, vabi Internistična sekcija Slov. zdravniškega društva na predavanje vse zdravnike in medicinske višjih semestrov. Predavanje bo v slovensčini.

KONCERTI

Koncertna direkcija Slovenije prosi svoje abonente, da oddajo anketno ali modrem abonmanti za preteklo sezono. »Modri abonma« za leto 1955/56 je že razpisani in koncertna direkcija že sprejema prijave in vplačila dopolne od 10—12.

SPOROČAMO PRETRESLJIVO VEST, DA SE JE PRI IZVRŠEVANJU SLUŽBENE DOLŽNOSTI DNE 21. JUNIJA 1955 MISTNO PONESREČIL NAŠ SODELAVEC, TOVARIS

VEKOSLAV ČEBRON

STROJNI MONTER V ČRNICAH VESTNEGA DELAVCA IN DOBREGA TOVARISA BOMO OHRANILI V TRAJNEM SPOMINU NOVA GORICA, 22. JUNIJA 1955 KOLEKTIV IN SINDIKALNA PODRUŽNICA PODJETJA »ELEKTRO-GORICA« NOVA GORICA

DNEVNE NOVICE

GLEDALIŠČA

SLOV. NARODNO GLEDALIŠČE DRAMA

OD 11. JUNIJA DO 14. JULIJA

23. VI. OB 20.30: Simfonični koncert Slovenske filharmonije. Dirigent: Samo Hubad. Solist: Igor Ozim. Spored: M. Bravničar — Kralj Matjaž (Uvertura). L. v. Beethoven: Koncert za violino in orkester v D-duru. P. I. Čajkovski: VI. simfonija. Koncert bo v novem letnem gledališču v Križankah. V primeru slabega vremena pa bo v dvorani Slovenske filharmonije, o čemer bo občinstvo pravočasno obveščeno po radiu. Vstopnice so še na razpolgo v festivalni blagajni Trg francoske revolucije 7 v Križankah. (Abonma A).

Cetrtek, 23. jun. ob 15.30: Galsworthy: Okna. Abonma Petek II popoldne ob 20: Matković: Na koncu pot. Abonma S. Petek, 24. jun. ob 15.30: Galsworthy: Okna. Abonma Petek I popoldne ob 20: Matković: Na koncu pot. Abonma E. Sobota, 25. junija ob 20: Galsworthy: Okna. Abonma A. Nedelja, 26. junija ob 20: Galsworthy: Okna. Izven in za podelitve.

OPERA

Cetrtek, 23. jun. ob 20: Javna produkcija Srednje baletne šole. Izven. Petek, 24. jun. ob 20: Wolf-Ferrari: Strije grobljani. Abonma red U. Sobota, 25. junija ob 20: Mozart: Don Juan. Abonma red K. Nedelja, 26. junija ob 20: Smetana: »Prodana nevesta«. Izven in za podelitve.

PUTNIK SLOVENIJA

BENETKE, MILANO, PARIZ, ZENEVA, LAUSANNE je program našega jesenskega potovanja. Skupni ogledi znamenitosti Pariza, potovanje za ladjo po Zenevskem jezuru za to potovanje. Informacije dajejo in sprejemajo prijave vse poslovalnice Putnika. VRNILA SE JE PRVA SKUPINA s trodnevnega izleta iz motorno voznih »Burja« v Benetke in Trst. Pripravljajte se za to potovanje. ZA NAŠE IZLETNICE pripravljamo veselo presenečenje. Zasludite naše objave v dnevnem časopisu. V Cetrtek, 23. junija ob 20.30 bo predavanje z barvnim filmom v naših poslovalnicah. Vstop prost.

MESTNO GLEDALIŠČE LJUBLJANA

Gledališka pasaža Cetrtek, 23. junija ob 20: Anouilh: Colomba. Premiera. Abonma red Cetrtek. Vstopnice so tudi v prodaji. Petek, 24. junija ob 20: Anouilh: Colomba. Abonma red Petek. Vstopnice so tudi v prodaji. Sobota, 25. junija ob 20: Anouilh: Colomba. Izven. Nedelja, 26. junija ob 20: Anouilh: Colomba. Izven. Dames ob 20 bo let. zadnja premiera Cetrtek. Vstopnice so tudi v prodaji. slovnio vloga igra Iva Zupančičeva v vlogi Alexandre gostuje Sava Serverjeva. V ostalih večjih vlogah nastopi še: Franek Trefalt, Janez Albertnik, Danilo Bežal, Janez Albertnik, Jože Lončina, Franci Prus, Ruša Bolčeva. Delo je režiral kot gost Cetrtek. Debevec, scena ing. Ivan V. Pengov. Nastupi Nada Souvanova. Predstava je za abonma red Cetrtek.

SENTJAKOBKO GLEDALIŠČE

Ljubljana, Mestni dom Sobota, 25. jun. ob 20: J. Kontine: »V soboto se poročim«. Komedija. Premiera. Red A. Vstopnice so tudi v prodaji. Nedelja, 26. jun. ob 16: Spicelj: »Naj bo stara al« pa mlada. Sporedna predstava. Zadržite. ob 20: Kontine: »V soboto se poročim«. Izven. Večerna predstava. Sreda, 29. junija ob 20: Kontine: »V soboto se poročim«. Komedija. Red B. Vstopnice so tudi v prodaji. Zaključite sezono. Prodaja vstopnic od petka dalje v Mestnem domu, rezervirane teden, št. 32-850.

Omrlji so v Ljubljani

Marija Rozman, gospodinja, pogreb bo danes ob 10 na Zalah.

ZAHVALA

Vsem, ki ste naši mami, stari mami, prastari mami in nonici ter teti in svakinji

JUSTINI GOSLAR roj. Vuga

kakorkoli pomagali v njeni težki in dolgotrajni boleznii, ji poklonili številne vence in šopke ter jo v tako častnem številu spremili na zadnji poti, nam pa izrekli toliko toplih izrazov sožalja in sočutja — najlepša hvala.

Ljubljana, dne 23. junija 1955.

Zalujoča sinova Branko in Egon ter ostali sorodniki.

Pestro in živahno — včasih tudi grenko

Odpotoval sem v Mursko Soboto po službenih opravkih. Urednik mi je še naročil: »Poglej kako kaj živijo in delajo društva »Partizan« v tem okraju.« Nalogo sem vzel resno na znanje in se tudi potrudil, da bi čimveč dognal o delu telesnovzgojnih organizacij »Partizan« v našem Pomurju, saj dostikrat slišimo o njihovih uspehih, čeprav žive v dokaj težkih pogojih.

»Oglasil se pri okrajnem načelniku, saj vseh društev tako ne boš mogel obiti in tudi videti ne bi mogel kaj dosti, ker je njihovo članstvo trenutno zaposleno z gospodarskimi opravili na poljih in drugod.« mi je dejal znanec ob prihodu v Mursko Soboto.

ZIVI LEKSIKON

Nasel sem ga menda kar prvi čas, okrajnega načelnika tov. Flegarja namreč, kajti že naslednji dan je bil namenjen na pot. Usleda sva se in tako se je začela moja reportaža.

»Saj je res prav, da ste prišli, kajti pri nas društva precej delajo, časopisi pa pišejo o nas tako malo. Sicer razumem, saj smo nekako odmaknjeni od srca Slovenije in zato le bolj poredko najde kdo pot med nas. Kaj naj bi vam povedal? Začniva torej pri številkah. V okraju imamo 12 društev »Partizan«, ta pa štejejo okrog 1500 pripadnikov. Seveda je med poseameznimi društvi v nekih pogledih precejšnja razlika, vse pa tarejo nekako enaki problemi, telovadnice, vodniki in finance.« Tako je začel in marsikaj sva se v nadaljnjem razgovoru pogovorila.

SAMO DVE DRUŠTVI IMATA DOM IN TELOVADNICO

Osnovni problem dela v društvih murskosoboškega okraja je prav gotovo pomanjkanje telovadnic, pa tudi odprtih prostorov za redno vadbo. Mladina je željna

telesne vzgoje, zbira se okrog svojih društev v vedno večjem številu, toda funkcionarji teh društev si belijo glave z vprašanjem kje in kako. Gre namreč za to, kje uvesti redno vadbo in kako obdržati mladino v društvih. Dve društvi v okraju sta namreč toliko srečni, da imata svoj dom hkrati s telovadnico. To sta »Partizan« Lendava in Murska Sobota. Če k temu še dodamo, da je v vsem okraju le 17 vadiateljev z izpiti in 12 pripravnikov-vodnikov, je tukaj nakazano, že drugi problem, ki ovira redno dejavnost društev tega okraja. Pa vendar kot sem razbral iz nadaljnje razgovora s tovarišem Flegarjem, ti ljudje ne klonejo, ampak požrtvovalno prenašajo vse težave, se borijo z njimi in v svojem delu dosegajo razveseljive uspehe.

NAJBOLJŠI JE »PARTIZAN« MURSKA SOBOTA

Začnimo torej pri centralnem društvu tega okraja. To društvo v Murski Soboti je hkrati tudi najboljše v merilu Okrajne zveze »Partizan«. Ima pa seveda mnogo boljše pogoje dela kot nekatera podeželska društva. Število članstva iz leta v leto raste, kar je posebno opaziti pri šolski mladini in pionirjih. Če upoštevamo le v Murski Soboti okrog 5000 prebivalcev je več kot 10% — to je okrog 600 telovadcev — prav lepo število. In vendar nastaja velik problem glede vajuške in mestne mladine, ki ne zna najti poti v telesno vzgojo na sploh, da ne govorimo o društvu. Izjema so seveda ženski oddelki med mladinkami in članicami. Vadbja je redna po vseh oddelkih, toda mimo splošne vadbe ima to društvo v svojih vrstah tudi vrste za odbojko, košarko, atletiko, plavanje in smučanje. Razvit je precej tudi namizni tenis. Sedaj so začeli celo z rokometom, ki posebno v »malem« merilu privablja dosti ljubiteljev.

Če pomislimo, da je društvo izvedlo vse zadane naloge, ki jih je sprejelo na občnem zboru, da so njegovi člani sodelovali na vseh okrajnih prvenstvih v krosu, namiznem tenisu, odbojki in v akademskih sestavah, potem moramo vodniški zbor in članstvo pohvaliti, ter ga vsekakor uvrstiti na prvo mesto med društvi murskosoboškega okraja. »Partizan« Murska Sobota je razen tega priredil dve zelo uspešni akademiji. Na pokrajinskem zletu v Celju pa so sodelovali kar s tremi točkami.

KOGA JE TREBA POHVALITI?

Ogromno zaslug za uspešno delo tega društva imata profesor telovadbe tovariš Titan in tovarišica Bežjakova, ki sta hkrati tudi društveni načelnik in načelnica. Kljub ogromnemu delu, ki ga imata v šoli, izkoristita vsak prosti čas za delo v društvu. Seveda sta med članstvom zelo priljubljena, zato so tudi uspehi tako vidni. Nemalo zaslug za uspešno delo ima tudi društvena uprava s članstvom vred, čeprav se morajo boriti s problemi, ki so kar nekako običajni v našem telesnovzgojnem življenju.

IN POVEZAVA Z OSTALIMI ORGANIZACIJAMI?

MLO Murska Sobota pa tudi Okrajni odbor sta delu tega društva zelo naklonjena. Nasprotno pa tega ne moremo trditi za ostale množične organizacije, najmanj pa za mladinsko organizacijo, ki ni naredila še ničesar, da bi privela mladino v društvo. Zanimivo pa je, da ima to društvo »Partizan« zelo dobre odnose z nogometaši NK Sobota, saj si obe društvi med seboj pomagata, najsi bo v strokovnem pogledu ali pa drugače. To je pač lepa odlika enim in drugim, kar vodi k uspešnem propagiranju telesne vzgoje med mladino v tem okraju.

Protiperonosopna služba

Poročilo za dne 22. junija 1955
Srednja dnevna temperatura se je v nekaj gibal med 18 in 20 stopinj Celzija. V Slovenskem Primorju in Beli krajini dežja ni bilo, v ostali Sloveniji pa so namerili: 3 do 15 mm padavin. Relativna vlažnost se je dvignila in je v večini krajev dosegla 70 do 80 %.

Napoved: Vinogradnike osrednje Dolenjske, Stajerske in Bele krajine obveščamo, da je nastopil čas za drugo škropljenje.
Vremenski pogoji so izredno ugodni za peronosopno in pospešujejo njen razvoj. Izbruh peronosopne pričakujemo čez 4 do 5 dni, zato takoj začnite z drugim škropljenjem. Točen datum izbruha bomo za posamezne vinogradniške okolišče javili jutri po zvezi in v dnevnem tisku. Zaradi toplote in vlažnega vremena bo izbruh peronosopne verjetno zelo močan, zato ponovno opozarjamo, da temeljito poškropite liste tudi na spodnji strani. Enako skrbna naj bo tudi priprava modre galice.
Škropite z 1 % borojskega brozga, kateri dodajte 0,3 % Cosana ali Cumulana ali Sumporola (300 gramov na 10 litrov pripravljene brozge).

Uprava hidrometeorološke službe in Kmetijski inštitut

VESTI IZ KRANJA

Razstava sodobne jugoslovanske grafike in priložnih prostorih Mestnega muzeja so v soboto, 18. junija odprli razstavo sodobne jugoslovanske grafike. Razstavljenih je 52 del največjih predstavnikov naše grafične umetnosti. Izbor gradiva sta pripravila »Savez likovnih umetnikov FLRJ« in »Društvo likovnih umetnikov LRS«. Razstava bo odprta do 2. julija.

VESTI IZ MARIBORA

DEZURNA LEKARNA
Cetrtek, 23. junija 1955: lekarna »Melje«, Meljska cesta 2.

KINO

PARTIZAN: Angleški film: »Kapitanov raj«. Tednik.
UDARNIK: Ameriški film: »Zaseda«. Tednik.
POBREZJE: Angleški film: »Pikova dama«. Tednik.
STUDENTI: Ameriški film: »Poštna postaja«. Tednik.
LETNI KINO SOLA: Ameriški film: »Poštna postaja«. Tednik.
SLOV. NARODNO GLEDALIŠČE
Cetrtek, 23. junija ob 20: Produkcija Akademije za glasbo iz Ljubljane. Petek, 24. junija ob 20: Serment: »Mamouret«, Red A.

CELJSKE VESTI

MESTNO GLEDALIŠČE
Petek, 24. junija ob 19.30: Marijan Dolinar: Večer umetniške besede. Gostovanje v Zalcu.
Sobota, 25. junija ob 20: Forster: »Sivec«. Gostovanje v Laškem.
Nedelja, 26. junija ob 20: Norman Krasna: »John ljubi Mary«. Gostovanje na Babnem pri Celju.

DROBNI OGLASI

RAZPIS. Elektro-Trbovlje, Trbovlje, poziva vse delavce in uslužbence, ki so bili v letu 1954 v službi pri našem podjetju ter jim v smislu člena 32 uredbe o plačah delavcev in uslužbencev gospodarskih organizacij (Uradni list FLRJ št. 56/1953) pripada izplačilo presežka sklada plač iz leta 1954, da se javijo v upravi podjetja v Trbovljah, Trg svobode št. 9 ali pisмено sporočijo svoj naslov najkasneje do 15. septembra 1955. Tistim, ki jim je delovno razmerje prenehalo zaradi odpovedi podjetja zaradi disciplinske ali sodno kaznivih dejanj, ne pripada delež iz presežka sklada za plače v letu 1954. — Uprava T 82 podjetja.

STROJNI TEHNIK dobi takoj službo pri »Indoss«, Ljubljana — Moste, Ob Železnici. T 210

TRGOVSKO PODJETJE »MLINAR« v Ljubljani, Rešljeva cesta 16, obvešča vse svoje odjemalce, da bo trgovina zaradi inventure 23., 29. in 30. junija zaprta. T 2303

SESTAVNI DELI za kompletni motor GMC, v odličnem stanju, ugodno napredaj. Interesenti naj pošljejo dopise v podružnico LP v Mariboru pod »Ugodna prilika«. M 335

FOTOAPARAT »LEICA«, novejši model, kupim. Naslov v podružnici »Ljudske pravice« v Trbovljah. T 81

PRAZNO SOBO 15.000 solidna nameščenka srednjih let. Dam visoko nagrado ali posojilo. 5233

KINO »UNION«

Jugoslovanski film

»ONADVA«

Tednik »Filmske novosti št. 25«. Predstave ob 16, 18 in 20. V soboto, dne 25. junija 1955 ob 22. uri premiera francoskega filma »ALI BABA IN 40 RAZBOJNIKOV«. V glavni vlogi Fernandel in Dieter Borsche. Prodaja vstopnic od 9.30 do 11 ter od 14 dalje.

KINO »KOMUNA«

Ameriški film

Gospa Miniver

Brez tednika. Predstave ob 15, 17, 30 in 20. V glavni vlogi G. Garson. Prodaja vstopnic od 9.30—11 ter od 14 dalje.

KINO »SLOGA«: Sovjetski barvni film: »Zvesti tovariši«. Tednik. — Predstave ob 15, 17, 19 in 21. Ob 10 matineja istega filma v glavni vlogi V. Merkurjev in B. Cirkov. Prodaja vstopnic od 9.30—11 in od 14 dalje, za matinejo pa od 9 dalje.

KINO »SOCA«: Francoski film: »Prijeteljske noči«. Tednik. Predstavi ob 15 in 20. Prodaja vstopnic od 9.30—11 in od 16 dalje.

LETNI KINO »BEZIGRAD«: Sovjetski barvni film: »Zvesti tovariši«. Brez tednika. Predstava ob 20.45

LETNI KINO »DOM JLA«: Ameriški film »Gospa Miniver«. Tednik. — Predstava ob 20.30.

Prodaja vstopnic v obeh letnih kinematografijskih uro pred pričetkom predstave.

KINO »LITOSTROJ«: Ameriški film: »Nevidni človek«. Predstava ob 20. Prodaja vstopnic uro pred pričetkom predstave. Danes zadnjikrat.

JESENICE: »RADIO«: Italijanski film: »Človek iz sanj«. Predstavi ob 18 in 20.

»PLAVŽ«: Angleški film: »Obrni ključ počasi«. Predstava ob 20.

LETNI KINO »SVOBODA«: Francoski film: »Kameval«. Predstava ob 20.

Zveze z vlaki so ugodne.

CELJE: »UNION«: Ameriški barvni film: »Moulin Rouge«. Predstavi ob 18 in 20.

»DOM«: Francoski film: »Prepovedan sad«. Predstavi ob 18.15 in 20.15

KRANI: »STORZIC«: Ameriški barvni film: »Tri ljubzenske zgodbe«. Brez tednika. Predstave ob 16, 18 in 20.

KINO »TRIGLAV«

Angleški barvni film

»Doktor v hiši«

Tednik. V glavni vlogi: Dirk Bogarde, Muriel Pavlow in Kenneth More. Predstavi ob 18 in 20. Prodaja vstopnic od 17 ure dalje. Danes zadnjikrat.

KINO »ŠIŠKA«

Francosko-italijanski film

»Sovražnik države št. 1«

V glavni vlogi: Fernandel, Zsa-zsa Gabor. Režija: Henri Verneuil. Predfilm: Vojaški pozdrav vrhovnemu pomandantu. Predstave ob 16, 18 in 20. Predprodaja vstopnic od 14 ure dalje.

ZAVOD ZA BALNEOLOGIJO V ROGAŠKI SLATINI

razpisuje mesti:

inženirja kemije (ev. phil.) in laboranta (absolvent srednje tehnične šole)

Plača po uredbi, dodatna po poslovniku Pismene ponudbe nasloviti na zavod

2305

KOMISIJA ZA RAZPIS MEST DIREKTORJEV PRI OLO GORICA

razpisuje mesto

direktorja za Kmetijsko gospodarsko posestvo Dobrovo v Brdih

POGOJI: Kmetijski inženir ali kmetijski tehnik z večletno prakso pri vodenju kmetijskih posestev. Praksa je zaželena prvenstveno v vinogradništvu in sadjarstvu

PROŠNJO Z VSEMI POTREBNIMI DOKUMENTI JE VLOŽITI NA TAJNIŠTVO OLO GORICA DO 30. JULIJA 1955

2245

OGLAŠUJTE V »LJUDSKI PRAVICI«

SOLSTVO

Razpis. Elektro Trbovlje, Trbovlje, sprejme za naslednje šolsko leto 1955/56, v uk več učencev, ki imajo veselo do dela v električni stroki. Kandidati ne smejo biti mlajši od 14 let in ne starejši od 17 let. Imeti morajo dovršene 4 razrede gimnazije oziroma 3 razrede gimnazije ali osemletno. — Učenci se bodo šolali takole: 1. leto učenja: 10 mesecev v šoli, 1 mesec v podjetju, 1 mesec dopusta; 2. leto učenja: 6 mesecev v šoli, 5 mesecev v podjetju, 1 mesec dopusta; 3. leto učenja: 4 mesece v šoli, 7 mesecev v podjetju, 1 mesec dopusta. Učenci bodo obiskovali elektro šolo v Mariboru in bodo delno študenti. Kandidati naj se javijo zaradi sprejema v uk na upravi podjetja v Trbovljah, Trg svobode 9, in sicer najkasneje do 25. avgusta 1955. — Uprava podjetja

»JUGOFUND«

Jugoslovensko preduzeče za fundiranje — BEOGRAD (Sajmište), Zemunski put 7 tel. 28-976

poziva svoje delavce in uslužbence

ki so bili v letu 1954 v službenem razmerju in imajo po zakonitih predpisih pravico do deleža pri končni razdelitvi plač, da se javijo temu podjetju zaradi uveljavljenja svojih pravic v roku 3 mesecev od dneva objave tega oglasa. Pro tem roku izgube pravico do izplačila.

1031

Obveščamo

GOSPODARSKE ORGANIZACIJE (PODJETJA), USTANOVE IN VSE ZAINTERESIRANE, DA BODO DOBILI PUBLIKACIJO »PRIVREDNI RAZVOJ NOVE JUGOSLAVIJE« V OKVIRU NAROČNINE NA

INDEKS PRIVREDE FNRJ

ki bo izšel v drugi polovici tega leta v založbi NOLIT.

INDEKS PRIVREDE FNRJ

prinaša najnovejši register podjetij, indeks proizvodov, prometa in storitev.

INDEKS PRIVREDE FNRJ

vam omogoča, da kar najhitreje najdete podjetje in proizvode, ki vas zanimajo. Z njim bomo izpolnili veliko praznino v našem gospodarskem življenju.

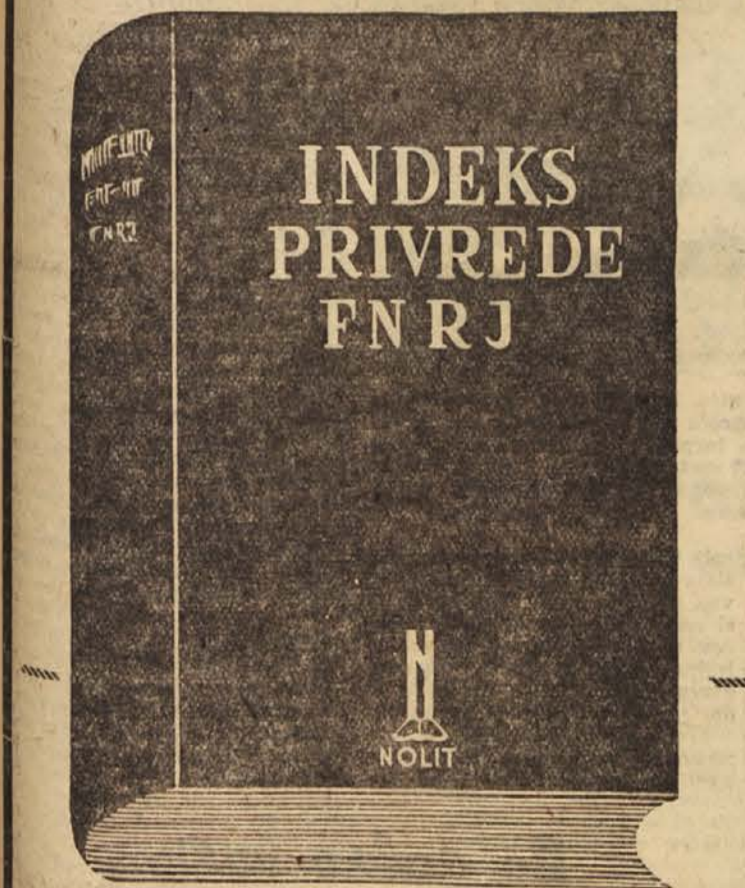
INDEKS PRIVREDE FNRJ

so pristojni činitelji ocenili kot zelo koristno delo, ki pomeni pomemben prispevek k naši ekonomski literaturi.

KER BOMO NAROČNINO IN VPIS V »INDEKS PRIVREDE FNR JUGOSLAVIJE« ZAKLJUČILI KONEC JULIJA, OPOZARJAMO VSE ZAINTERESIRANE, NAJ GA PRAVOČASNO NAROČE!

ZALOŽNIŠKO PODJETJE »NOLIT« BEOGRAD TERAZIJE 27-II

1028

Željo, da bi s pomembnim prispevkom počastila desetletnico našega gospodarskega življenja, pripravljamo založba NOLIT objavo publikacije z naslovom »PRIVREDNI RAZVOJ NOVE JUGOSLAVIJE« v redakciji ljudskega poslanca in direktorja založbe »Zadruga« Hilmiye Hasanagića, podtajnika za gospodarstvo Izvršnega sveta Srbije Sergija Djurovića, namestnika direktorja Zveznega zavoda za gospodarsko planiranje Nikole Čobelića, direktorja Ekonomskega inštituta LR Srbije Koste Mihajlovića, namestnika direktorja Zveznega zavoda za statistiko Miloša Macure in svetnika Zveznega zavoda za gospodarsko planiranje Vladimira Cerića.

Publikacija »Privredni razvoj nove Jugoslavije« vsebuje dokumentirani pregled razvoja industrije, elektrogospodarstva, metalurgije, kmetijstva, gozdarstva, gradbeništva, trgovine, turizma in gostinstva, financ in kreditnega sistema, obrti in ostalih gospodarskih panog.

Publikacija »Privredni razvoj nove Jugoslavije« je edinstveno delo te vrste, ker nudi celoten pregled desetletnega razvoja našega gospodarstva, ki je obdelan temeljito z obširnimi podatki in izpričuje, da avtorji — naši najbolj znani ekonomisti — izvrstno poznajo to materijo.

Spriču vsega tega bo publikacija »Privredni razvoj nove Jugoslavije« vsem gospodarskim organizacijam (podjetjem), ustanovam, šolam in posameznikom nujno potreben priročnik za proučevanje našega gospodarstva.

Temeljni pojmi o jedrski energiji

Bombardiranje atomov, jedrska reakcija in cepitev jedra

(II)

Skoraj vse, kar vemo zdaj o atomskem jedru ali nukleusu, so zvedeli strokovnjaki po jedrskih reakcijah. Jedrsko reakcijo lahko sprožimo, če atomska jedra bombardiramo bodi z drugimi atomskimi jedri bodi z delci, iz katerih je sestavljen atom. Bombardiramo jih z močno pospešenimi delci. Da bi delce pospešili, uporabljamo posebne stroje, tako imenovane akceleratorje. Akceleratorjev je več vrst, najbolj znani pa so ciklotron, Van de Graaf, in Cockroft-Walton. Akcelerator sistema Cockroft-Walton imajo v inštitutu »Boris Kidrič« v Vinčici, v inštitutu »Rudjer Bošković« v Za-

gradu, v nasprotju z običajno ali lahko vodo, ki je spojina običajnega vodika in kisika. Da bi delce pospešili, jih je treba najprej naceletriti. Kakor sva omenila v prejšnjem članku, je atom navadno električno nevtralen, ker je v elektronskem obodu toliko negativne elektrike, kolikor je pozitivne v jedru. Če kakorkoli izločimo en elektron, tedaj bo prevladala pozitivna elektrika jedra in ves atom bo električno pozitiven. Elektron lahko izločimo iz oboda na več načinov. En način je, da atome pospešimo. Ko se atomi zaradi trenja zaletavajo drug drug, se elektroni izločajo iz oboda. Tako naceletrirane atome imenujemo ione.

zgoditi, da se jedri združita, pri čemer lahko odleti en nevtron. V novo nastalem jedru je torej en proton več (vodikovo jedro ima samo en proton), prej pa smo videli, da pomeni različno število protonov v jedru tudi različne prvine. S tem bombardiranjem smo torej dosegli bistveno spremembo — nastala je druga prvina. V tem je tako imenovana transmutacija prvina. Tako so se izpolnile davne sanje alkimistov, da se na umeten način ena prvina spremeni v drugo.

Jedrskih reakcij je še mnogo vrst. Med njimi so zlasti zanimive tiste, ki nastanejo po bombardiranju z nevtroni. Prosti nevtroni v naravi ni in kot električno nevtralnih jih tudi ne moremo pospeševati v akceleratorjih. V mnogih jedrskih reakcijah pa se sprosti iz jedra nevtroni. Te nevtrone lahko uporabimo za bombardiranje drugih jeder. Nevtronskim jedrskim reakcijam je treba pripisati, da so strokovnjaki odkrili umetno radioaktivnost in cepitev uranovega jedra, kar uporabljajo zdaj za sprostitve jedrske energije.

Doslej so malone vse prvine bombardirali z nevtroni in lahkiimi jedri. Ker pa je kakovost reakcije zelo odvisna od hitrosti delcev, s katerimi jo bombardiramo, je še daleč čas, ko bo to področje izčrpano, kajti hitrost delca je odvisna od vrste in moči akceleratorja. Zadnje čase grade močnejše akceleratorje, ki lahko pospešijo delce do čedalje večjih hitrosti. Področje jedrskih reakcij z močno pospešenimi delci je s stališča jedrske fizike zelo zanimivo. Veliki akceleratorji pa so zelo dragi. Med drugim je bil tudi za to ustanovljen evropski svet za jedrske raziskave, kate-

rega član je tudi naša država. Ta svet gradi v Zenevi največjeje pospeševalnik na svetu.

CEPITEV JEDRA

Med vsemi jedrskimi reakcijami je za izkoriščanje jedrske energije najzanimivejša reakcija cepitve jedra. Ko prodre nevtron v jedro uranovega atoma, tedaj ne pride do običajnega izločanja delca, marveč se jedro razcepi v dva dela. Ko so reakcijo odkrili, je bila to po kakovosti povsem nova vrsta jedrske reakcije. Za izkoriščanje jedrske energije je zelo važno, da odleti pri cepitvi več sproščenih nevtronov, ki lahko v ustreznih pogojih se napredujejo tako imenovano veržno jedrsko reakcijo. Tako se reakcija cepitve v snovi vzdržuje sama in ni potrebno, da bi nenehoma umetno pospeševali nove delce za bombardiranje jeder. V mnogih jedrskih reakcijah se tako sprosti tako imenovana jedrska energija, ki jo nahajamo v atomskem jedru. Čeprav se lahko jedrska energija sprosti v vsakem pospeševalniku, vendar lahko samo v jedrskem reaktorju to energijo praktično uporabimo, ker lahko v nasprotju z akceleratorjem v njem sprožimo veržno reakcijo cepitve.

Ing. Dragoslav Popović
Ing. Milorad Ristić

Sovjetske oblasti so v vzhodnem delu Severnega tečaja aprila ustanovile novo polarno opazovalno postajo »Severni tečaj 54«. V nekaj dneh je nastalo celo majhno mesto med visokimi, s snegom pokritimi ledenimi gorami med ledenimi širjavami... Semkaj so pripeljali vse, kar je potrebno za življenje in raziskovanje — štore, hrano in vse potrebne znanstvene naprave. Področje, na katerem deluje ta postaja, je eno izmed najmanj raziskanih na Severnem tečaju in zato bodo raziskovanja zelo pomembna za znanost. Na sliki: Pogled na polarno postajo ponoči; v početni dobi pa traja tu dan 24 ur...

Nedavno sta v Sahari umrla od žeje 38-letna učiteljica Freda Taylor in 48-letni farmer Alan Cooper. Do te nesreče je prišlo takole: skupaj z 18-letnim Petrom Barnesom in zoologinjo Barbaro Duthyjevo sta se Taylorjeva in Cooper odpravila z avtomobilom na pot po Sahari. Avtomobil je običajen v pesku. Niso ga mogli izkopati. Voda jim je pošla. Cooper je hodil 50 milj, iščeč pomoči — potem pa se je zgrudil od izčrpanosti. Taylorjeva in Cooper sta umrla od žeje, Barnes pa so komaj rešili. Na sliki vidimo Cooperja na levi strani, z robcem na glavi, ko sprejema od Duthyjeve obrok vode, na desni pa mladega Petra Barnes, ki je za las ušel smrti. Toda ta nesreča je še vedno zavita v meglo nejasnosti spritno tega, da sta oba preminula že večkrat potovala po Sahari

grebu grade ciklotron, v inštitutu »Jožef Stefan« v Ljubljani pa akcelerator Van de Graaf.

KAKO BOMBARDIRAMO ATOME

Poljudni izraz za bombardiranje atomov pravzaprav pomeni bombardiranje atomskih jeder. Bombardiramo jih navadno z vodikom. Uporabljamo pa tudi druge elemente z lahkiimi jedri, kakor so helij, litij itd. Strokovnjaki uporabljajo vse tri znane izotope vodika: običajni vodik ali vodik 1, katerega jedro je sestavljeno samo iz enega protona, vodik 2, tako imenovani deuterij ali težki vodik, ki ima en proton in en nevtron, ter vodik 3, tako imenovani tricij ali supertežki vodik, ki ima en proton in dva nevtrona. Tu naj mimogrede omenimo, da je težka voda, o kateri često govorimo v zvezi z uporabo jedrske energije, spojina težkega vodika

Znano je, da se vsa telesa, če je eno naceletrirano pozitivno, drugo pa negativno, privlačijo. Na istem načelu privlačevanja pozitivne in negativne elektrike pospešujemo v pospeševalnikih pod vplivom električnega naboja ione. Tako pospešeni v snopih padajo na tarčo, narejeno iz snovi, katere jedra hočemo bombardirati. Jedra so približno stotinosokrat manjša od atoma in zato so v snovi porazdeljena zelo na redko. Vendar pa jih je ogromno število in ioni jih često zadevajo.

KAJ NASTANE PRI JEDRSKI REAKCIJI

Ko delce, s katerimi bombardiramo, zadene jedro, nastane jedrska reakcija. V skladu z vrsto delcev, z njihovo hitrostjo in vrsto bombardiranja snovi nastanejo različni procesi. Če na primer jedro vodikovega atoma zadene jedro kakke druge prvine, se lahko

Štorklje napadle avtobus

Na cesti v okolici Smirne so v avtobusu sedeči nenadoma zagledali pred seboj veliko jato štorkelj. Štorklje so se začele zaletavati v avtobus in posrečilo se jim je z močnimi kljuni razbiti zaščitno steklo. Tedaj je ena izmed njih napadla šoferja in mu zadala s kljunom rano na vratu. Šofer je komaj še vrgel ustavitvi avtobus. Potniki so hoteli izstopiti, kar pa se jim ni posrečilo, ker so štorklje obkolile avtobus. Zadnje upanje potnikov je bil beg. Ranjeni šofer je znova pognal avtobus. Toda štorklje so mu še dolgo sledile. Zasedovanje so opustile šele, ko je bil avtobus že dva kilometra daleč. Šofer se je moral zateči v bolnišnico.

Samo dva razreda

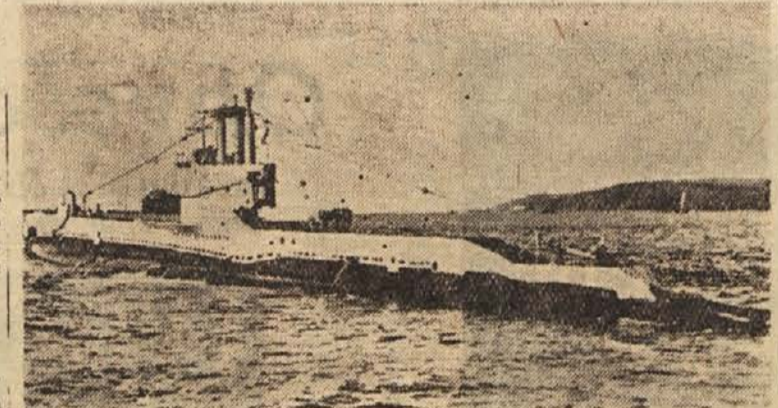
Pred 3. junijem 1956 bodo železniške uprave večine evropskih dežel omejile potniški promet na dva razreda. Tako so sklenili predstavniki železniških uprav na konferenci v Amsterdamu. Prvi razred v potniških vagonih bo torej odpadel.

Avstrijski ljubitelji narave, ki praznujejo letos 60 letnico svojega društva, pripravljajo za poletje odpravo v Afriko. Njeni cilji so alpinistični in znanstveni. Z Dunaja odpotuje 25. junija in 7. septembra se bo vrnila, če pojde vse po sreči. Namenjena je na pogorje Ruvenzori na meji med Ugando in Belgijskim Kongom. Vodil jo bo ing. Fritz Moravec, udeleženec lanske alpinistične odprave na Himalajo.

TRIDESET DNI PRI »KRALJU MEGLE«

Udeleženci avstrijske odprave se bodo vkrcali 27. junija v Trstu na motorno ladjo »Africa«. Cakala jih bo težavna in nevarna naloga. Vožnja po Sredozemskem morju skozi Sueski prekop in prek zaliva Mombasa bo ob ugodnem vremenu prijetna. Najprej se bo odprava vozila 36 ur z vlakom prek glavnega mesta Kenije in Ugande Najrobija. Tam bo mo-

novih stezah in čez močvirja pa je zelo privlačna. Najvišji vrh tega pogorja je visok 5119 m. Tudi drugi vrhovi po napornih in nevarnih plezalnih turah ne zaostajajo za Zahodnimi Alpami. Nekatere stene so zelo strme. Neprestano deževje je značilno za podnebje tega področja. Pogorje je po pravici dobilo svoje ime. Ruvenzori pomeni namreč v jeziku plemena Bantu »Kralj megle ali kotel dežja.

Na sliki vidite angleško podmornico, ki se je pred dnevi potopila v pristanišču Harbour. Vzrok nesreče je bila eksplozija, ki je nastala na napravah za istrežitev torpedov. Življenje je izgubilo 13 mornarjev. Podmornica leži 10 metrov globoko. Te dni jo bodo dvignili z morskega dna. Nato bodo še točneje ugotovili vzrok nesreče

CEMU PLEZANJE NA GORSKE VRHOVE?

Avstrijska odprava v Afriko pa ima tudi znanstvene cilje. Predvsem namerava proučevati sončne in kozmične žarke in njihovo odbojanje od ledenihov. Zdalj ni mogoče reči, ali se odbijajo sončni in kozmični žarki v tropskih krajih bolj ozko v zmernejih pasovih. V tem oziru bodo opravili avstrijski ljubitelji narave pionirsko delo.

Tudi geograf odprave bo imel polne roke dela. Zdravnik bo proučeval vpliv velikih višin na človeški organizem. Zanimal se bo zlasti za vprašanje, ali so ljudje visoko v gorah res bolj podvrženi pljučnici, kakor v nižinah, kar je neverjetno, saj je zrak v visinah čist in torej okužba težja kakor v nižinah. Zato utegne biti res, da postanejo bakterije, ki jih ima vsak človek v telesu, v visini zračnih plastev same povzročitelj bolezni. Vse to bo skušala odprava pojasniti. Opremljena bo zelo dobro in s seboj vzame tudi vse potrebna zdravila. Vsak udeleženec bo imel 150 kg prtljage.

Avstrijska odprava v Afriko je zanimiva zato, ker jo bodo financirali skoraj izključno njeni udeleženci in Društvo prijateljev narave.

SONCNA OBALA

PIŠE: GUSTAV GUZEJ
RISE: MILAN BIZOVICAR

106. »Kde vama je dovolil oditi iz tabora?« je jezno vprašal taborovodja. Za listek so se zmenili ni. »Mislija sta, da vajinih nočnih avantur nihče ne bo opazil, pa sta se ustrela!« Pavle, morda res nisva prav ravnala, a nič hudega nisva mislila,« je prizadeto začel Miha. »Preberi to sporočilo, pa naju boš morda razumel,« je pristavil Rado. Pavleta so te besede razorožile. Naglo je preletel vsebino ponujenega listka, potem pa se zadržal v fanti in čez čas rekel: »In sta kopala?« »Sva, a brez uspeha,« je za oba odgovoril Miha.

107. Pavle ni vedel, ali naj bi se še jezil. Radovednost ga je klala, da se je le odločil: »Pogledajmo še, morda pa le kaj staknomo.« Vseh pet je krenilo proti tivoljini smreki. Pavle se je vneto razgledoval po sveže razkopanih tleh, nekajkrat prebral listek, premeril prostor požir in počez: »Kaj če sta izbrala napačno skalo. Mogoče je pa ona tam?« Drevesa so še vedno metala dolgo sonce in zlahka so premerili prostor med smreko, malo bolj oddaljeno skalo in stezo. Svet je bil kamnit in le malo upanja je bilo, da bi lahko na tem koncu kaj našli.

108. »Čo je kje kaj zakopanega, potem je lahko samo na tem kosu,« je kazal Pavle na nekaj kvadratnih metrov veliko ploskev. »Tu je sama skala,« je zamahnil Rado s kramponi po tleh. »Mogoče je pa prav tu,« je vztrajal Pavle in od strani udaril po nekaj centimetrov iz tal štrleči skali. Kamnit sloj je bil zelo tenek. Ploščo so zlahka odstranili in začeli so kopati v droben grušč. Zdalj je šlo brez težav. Vsako prgišče prsti in kamenja so ogledovali, a našli niso ničesar. Skoraj meter globoko so že bili. »Kaj pa je to?« Zazvenelo je, kot da je kramp udaril ob kovino.

rala najeti kamion; z njim bo poslala prtljago do Bugoye. V tej vasi se bodo njeni člani zbrali in si razdelili naloge. Kolona nosačev se bo napotila proti jezeru Bujuk, kjer bo imela odprava glavno taborišče. Od tod bodo 30 dni raziskovali pogorje Ruvenzori. To pogorje se zdaleč ni raziskano, le na najvišji vrh so alpinisti že priplezali. Hoja po slo-

Za dobro voljo

NEVEDE SI JE ODŽAGAL NOGO

Anglež Harold Millard je tako nesrečno padel, da mu je počila kost v desni nogi. Zdravnik mu jo je obložil z mavcem. Mavčni oklep pa ga je čedalje bolj tiščal. Tedaj je vzel mož žago, da bi mavec odžagal. Žagal je precej dolgo in globoko. Naposled je začutil, da mu je odleglo. In zadovoljen je legel na posteljo. Ko je prišla čez nekaj časa v sobo njegova sestra, je ospanila. Millard si je namreč z mavcem vred odžagal tudi nogo. Najbrž mu je bila v mavčnem oklepu povsem otrpnila, ker se kri ni mogla pretakati po njej. Zdravniki so mu samo obvezali rano, saj krvavel tako ali tako ni.

PLEMENITI ZAJCI

Rousseau je stanoval v skromni hišici v Montmorencyju v sosesčini nekega bogatega plemiča, ki je bil zelo ponosen na svoja odlikovanja, zlasti na rdeči trak Legije časti. Ta trak si je pripel ob vsaki svečani priložnosti. Zelo je bil ponosen tudi na svoje stanovske pravice in stalno je hodil na lov, ki je bil v tistih časih izključno privilegij plemstva.

»Moj je pogoltnil petdinarski kovancec.«
»Na srečo je moj pogoltnil samo poldinarskega.«